Рассмотрено
на заседании ШМО учителей
гуманитарного цикла
Протокол № 1
от «26»августа 2022 г.
Руководитель ШМО
_____/ Гумарова А.А../

Согласовано
на заседании МС школы
Протокол №1
от «27»августа 2022г.
Заместитель директора по УР
_____/ Латыпова Л.Р./

«Утверждаю»
Директор школы
_____ Бадахшин Р.Н.
Введено в действие приказом
№ 114 ОД » от «29»августа 2022г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому) языку
учителя муниципального бюджетного
общеобразовательного учреждения
Иж-Бобьинской средней общеобразовательной школы
имени Братьев Буби Агрызского муниципального района
Республики Татарстан
Ибрагимовой Раузы Хусяиновны
Для 5-9 классов

Принято на заседании
педагогического совета
протокол № 1
от «29» августа 2022 г.

2022-2023 учебный год

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

Гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәбенең 5-9 нчы сыйныфларында туган телдән (татар теле) белем бирүнең **максатлары**:
1) *коммуникатив максат*: укучыларны ана телендә иркен сөйләшергә һәм аралашырга, логик эзлекле итеп уйлый белергә, фикерне төгәл, ачык итеп җиткерә белергә өйрәтү; туган телнең аралашуда, рухи-әхлакый нормалар формалашуда һәм дөньяны танып белүдә төп чара булуын, аның эстетик кыйммәтен аңлату;
2) *фәнни максат*: татар теленең фонетик, график, орфографик, орфоэпик, лексик, сүз төзелеше һәм ясалышы, грамматик, стилистик нигезләре турында теоретик мәгълүмат бирү;
3) *тәрбияви максат*: туган телгә ихтирам һәм ярату хисләре тәрбияләү; укучыларда гуманлылык хисләрен тәрбияләү; әти-әниләргә, инвалидларга, ятим балаларга шәфкатьлелек хисләрен тәрбияләү; матурлыкны күрә, тоя белергә өйрәтү; туган як табигатен яратырга өйрәтү; туган илең белән горурлану, аны саклау; сәламәт яшәүнең бер төре булган спорт белән кызыксындыру һ.б.

Әлеге максатларны тормышка ашыру өчен куелган **бурычлар**:
●укучыларның башлангыч мәктәптә татар теленең фонетик, график, орфографик, орфоэпик, лексик, сүз ясалыш, грамматик, стилистик нигезләреннән алган белемнәрен системалаштыру, катлаулырак формаларда өйрәтүне дәвам итү һәм телне тулы бер система буларак күзаллауны булдыру;
●укучыларның иҗади һәм мөстәкыйль фикерли алу мөмкинлекләрен үстерү, үз фикерләрен дәлилләргә күнектерү;
●телнең төп грамматик чараларын сөйләм процессында куллануга ирешү;
● язма һәм сөйләмә тел чараларын дөрес куллана белергә, аларны чагыштыра һәм кирәклесен сайлый, бәяли белергә өйрәтү;
●татар әдәби теле нормаларын һәм стилистик мөмкинлекләрен ачык күзаллауга, аларны тиешенчә куллана белүгә өйрәтү;
●телнең милли мәдәниятнең чагылышы булуын, тел һәм тарих бердәмлеген аңлату; татар теленең милли-мәдәни үзенчәлегенә төшендерү; татар һәм башка халыкларның рухи мирасына ихтирам тәрбияләү;
●татар халкының этник төркемнәре һәм диалектлары, төрки телләр, татар теле, татар язуы, татар халкының рухи, әхлакый, мәдәни мирасы турында мәгълүмат бирү;
●татар телен иҗтимагый күренеш буларак аңлау, тел нормаларын саклап, тормышның төрле ситуацияләренә бәйле рәвештә тел чараларын дөрес кулланып, аралаша-аңлаша белү;
●тел берәмлекләрен танып, аларны тикшерә, рус теле белән чагыштыра алу һәм аралашуда урынлы куллану күнекмәләрен камилләштерү;
●текст һәм Интернет, электрон уку-укыту ресурслары, башка мәгълүмати чаралар белән эшләү, аннан кирәкле мәгълүматны ала белү һәм шуны тиешенчә үзгәртә алу күнекмәләрен үстерү;
●укучыларның орфографик һәм пунктуацион грамоталылыгын камилләштерү.

Төп мәктәптә ана теле курсы белем бирү процессының предметара һәм аерым предмет эчендә куелган максатларын тормышка ашыруга йөз тота. Шуны искә алып, программада татар теленә өйрәтү эчтәлеге *компетентлы якын килү принцибына* нигезләнеп сайланды һәм тәртипкә китерелде. Әлеге принцип V–IX сыйныфларда коммуникатив, лингвистик һәм социомәдәни компетенцияләрне формалаштырырга һәм үстерергә ярдәм итә.

5-9 нчы сыйныфларда татар теленең төп эчтәлеге өйрәнелә, укучыларга татар теленнән системалы, фәнни яктан ныклы белем бирелә, уку эшчәнлегенең төп төрләре формалаша һәм үстерелә. Тәкъдим ителә торган материал татар теле тармакларының төп нигезен тәшкил итә.

Туган телнең граматик төзелешен, аның нечкәлекләрен һәм кулланылыш үзенчәлекләрен аралашу процессында дөрес кулланырга өйрәтү әлеге баскычта төп максатлардан санала. Татарстан Республикасында татар теленең дәүләт теле булуы, аның татар халкының рухи мирасын буыннан-буынга җиткерү чарасы икәнлеге, кешеләренең үзара аралашуында, шәхеснең формалашуында һәм дөньяны танып белүендә төп чыганак булуын укучыларга җиткерү бурычы да әлеге баскычта үтәлә. Бу баскычта татар теленең төп эчтәлеге өйрәнелә, укучыларга татар теле буенча системалы, фәнни яктан ныклы белем бирелә, уку эшчәнлегенең төп төрләре формалаша һәм үстерелә.

Коммуникатив компетенция

Сөйләм эшчәнлегенең төрләре (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу һәм язма сөйләм) үзләштерелә. Беренче этапта укучылар укылган яки тыңланган текстның темасы, төзелеше һәм төп фикерен, жанрын ачыклый, текст буенча әңгәмә үткәрә, үз фикерен дәлилли, телнең орфографик һәм орфоэпик, лексик, морфологик, синтаксик нормаларын саклап, эчтәлеген кыскача, тулы, сайлап алып, телдән яки язмача җиткерә. Телнең әдәби тел нормаларын саклап, төрле темаларга диалогик һәм монологик сөйләм оештыра. Төрле стиль һәм жанрдагы текстлар төзи. Төрле типтагы язма эшләр, шул исәптән компьютер технологияләре кулланып, укучы диктант, изложение, сочинение һ.б. эшләр башкара. Татар сөйләм әдәбе нормаларын дөрес һәм урынлы куллана.

Лингвистик компетенция

Тел система һәм иҗтимагый-мәдәни күренеш буларак өйрәнелә. Татар теленең барлык бүлекләре буенча үзләштерергә тиешле түбәндәге төп теоретик мәгълүматлар карала:

1) татар теленең иҗтимагый-мәдәни роле; татар милли әдәби теле һәм аның орфографик һәм орфоэпик нормалары; телнең фонетик системасы һәм аның закончалыклары, комбинатор һәм позицион аваз үзгәрешләре; татар телендә аваз һәм фонема, транскрипция; иҗек, татар теленең иҗек калыплары; басым һәм аның төрләре; интонация һәм аның компонентлары;

2) сүз, аның лексик мәгънәсе; сүзләрнең мәгънә ягыннан төрләре; татар теленең сүзлек составы, аның ачык система тәшкил итүе; сүзләрне килеп чыгышы, кулланылыш даирәсе һәм активлыгы ягыннан төркемләү; фразеологик әйтелмәләр, аларның мәгънә үзенчәлекләре; лексикография;

3) сүзләрнең мәгънәле кисәкләре, аларның төрләре, сүз ясалыш ысуллары;

4) мөстәкыйль сүз төркемнәренең лексик-семантик һәм морфологик-синтаксик үзенчәлекләре, бәйләгеч һәм модаль сүз төркемнәренең грамматик үзенчәлекләре, сөйләмдә кулланылышлары;

5) сүзтезмә һәм җөмлә, сүзләр һәм җөмләләр арасында бәйләнеш төрләре; җөмләнең аерымланган кисәкләре; җөмләләрне төркемләү принциплары; кушма җөмлә һәм аларның мәгънә ягыннан төрләре; туры һәм кыек сөйләм; текст, аның төзелеше; татар телендә тыныш билгеләре;

6) функциональ стильләр, аларның лексик-грамматик үзенчәлекләре.

Этномәдәни компетенция

Укучыларга телнең милли мәдәниятне чагылдыру формасы булуы аңлатыла. Тел чаралары ярдәмендә халыкның милли үзенчәлекләрен сурәтләү мөмкинлекләре өйрәтелә. Тәкъдим ителгән текстлардан халык авыз иҗаты үрнәкләрен, тарихи лексиканы аеру, аларның төрләрен һәм мәгънәләрен ачыклау. Татар милләтенең дөньяны танып белүен чагылдырган төп төшенчәләр, аларның сүздә, сүз мәгънәсендә чагылыш үзенчәлекләре өйрәтелә. Татар халык иҗаты үрнәкләрендә сүзнең кулланылышы, төшенчәләрне бирү мөмкинлекләре анализлана.

Шулай итеп, татар мәктәбе өчен ана телен укыту программасы эшлекле якын килүгә нигезләнә һәм аны тормышка ашыру өчен кирәкле алшартларны күзаллап төзелә. Укучыларның сөйләм эшчәнлеге үсеше һәм шәхси үсеш-үзгәреше югарыда саналган компетенцияләрдә ачык чагыла: коммуникатив компетенция төркемендә өйрәнелә торган тел материалы аралашу күнекмәләре булдыру максатын күздә тотып бирелә, лингвистик компетенция төркемендә аралашу өчен кирәкле тел материалының төзелеше, структурасы, эчтәлеге тәкъдим ителә, социомәдәникомпетенция төркемендә тел материалы халыкның мәдәниятен һәм тарихын чагылдыра торган белге буларак бирелә.

Гомуми төп һәм урта белем бирүмәктәбенең 5-9 нчы сыйныфларында ана теле предметын өйрәтү тел берәмлекләрен таный, аңлый һәм анализлый белү күнекмәләре белән бергә, сөйләм культурасын үстерүне, төрле типтагы һәм жанрдагы мәгълүматны үзләштерүне, аларны, сөйләм ситуациясенә һәм төренә карап, дөрес, төгәл итеп башкаларга җиткерә алуны, татар теленең әдәби һәм сөйләм әдәбе нормаларын күз алдында тота.

5-9 нчы сыйныфларда татар теленнән уку курсын үзләштерү нәтиҗәләре түбәндәгеләр:

1) Шәхескә кагылышлы нәтиҗә:

- Татар халкының милли-мәдәни кыйммәтләренең берсе буларак татар телен аңлау; шәхеснең интеллектуаль, иҗади сәләтләрен һәм әхлак сыйфатларын үстерүдә туган телнең мөһим ролен, мәктәптә белем алу процессында ана теленең әһәмиятен аңлау.
- Татар теленең эстетик кыйммәтен аңлау; туган телгә карата хөрмәт, аның белән горурлану; милли мәдәният күренеше буларак татар теленең чисталыгын саклау ихтыяҗы; сөйләм культурасында үзүсешкә омтылу;
- Сөйләшү процессында фикер һәм хисләрне иркен белдерү өчен сүзлек запасының һәм үзләштерелгән грамматик чараларның җитәрлек күләмдә булуы.

2) Метапредмет нәтиҗәләр:

- сөйләмнең барлык төрләренә ия булу:
- телдән сөйләшүне һәм язма хәбәрләрне тиешенчә аңлау;
- укуның барлык төрләренә ия булу;
- төрле стиль һәм жанрдагы текстларны тыңлап тиешенчә кабул итү;

- мәгълүматны төрле чыганаклардан, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чараларыннан, уку-укыту процессы өчен дип әзерләнгән компакт-дисклардан, Интернет ресурсларыннан таба алу, төрле сүзлекләрдән, әдәбияттан файдалана белү.
- мәгълүматны сайлап алу һәм билгеле бер темаларга аеру, системалаштыру алымнарына ия булу;
- сөйләм текстларын эчтәлек, стилистик үзенчәлекләр һәм кулланылган тел берәмлекләре буенча чагыштыра һәм тәңгәлләштерә белү;
- алда торган шәхси һәм коллектив уку эшчәнлегенең максактларын, эш-гамәлләр эзлеклелеген, шулай ук ирешелгән нәтиҗәләрне билгели белү һәм аларны телдән, язма формада тиешенчә тәгъбир итү;
- төрле катлаулылыктагы сөйләмә һәм язма текстларны сөйләп бирә белү;
- төп фикер, адресат һәм аралашу ситуациясен исәпкә алып, төрле типтагы, төрле стильдәге һәм жанрдагы сөйләмә һәм язма текстлар төзү;
- үз фикереңне телдән һәм язма формада иркен һәм дөрес итеп тәкъдим итү;
- монолог һәм диалогның бөтен төрләрен дә үзләштерү;
- сөйләм практикасында хәзерге әдәби татар теленең төп орфоэпик, лексик, грамматик, стилистик нормаларын саклау; язма формада аралашу вакытында төп орфографик кагыйдләрне һәм пунктуация таләпләрен үтәү;
- сөйләм этикетын саклап, телдән аралашуда катанаша алу сәләте;
- үз сөйләмеңне эчтәлек һәм тел бизәкләре ягыннан бәяләү; грамматик һәм сөйләм хаталарын, төгәлсезлекләр табу һәм аларны төзәтү; үзең төзегән текстларны төзәтә һәм камилләштерә белү;
- яшьтәшләрең каршында зур булмаган хәбәр һәм докладлар белән чыгыш ясый алу;
- алган белем-күнекмәләрне көндәлек тормышта кулана һәм башка фәннәрдән белем алганда туган телдән файдалана белү, алган белемнәрне фәнара дәрәҗәдә файдалану (чит тел, әдәбият дәресләре һ.б.);
- Сөйләшү, нинди дә булса биремне бергәләшеп үтәү, бәхәс һәм тикшерүләрдә катнашу вакытында әйләнә-тирәдәгеләр белән максатчан рәвештә коммуникатив бәйләнешкә керү; формаль һәм формаль булмаган шәхесара һәм мәдәниятара аралашуның милли-мәдәни нормаларын үзләштерү.

3) Предмет нәтиҗәләре:

- телнең төп функцияләре турында, Татарстан Республикасының дәүләт теле һәм татар халкының милли теле буларак татар теленең әһәмияте турында, тел һәм мәдәният арасындагы бәйләнеш, кеше һәм җәмгыять тормышында туган телнең әһәмияте турында күзаллау;
- туган телнең гуманитар фәннәр системасындагы урынын һәм гомумән белем бирү өлкәсендәге әһәмиятен аңлау;
- туган тел турындагы фәнни белемнәрнең нигезен үзләштерү; аның баскычлары һәм берәмлекләре арасындагы бәйләнешне аңлау;
- лингвистиканың төп төшенчәләрен үзләштерү: лингвистика һәм аның төп бүлекләре; тел һәм сөйләм, аралашу, телдән һәм язмача аралашу; монолог, диалог һәм аларның төрләре; телдән аралашу ситуациясе; сөйләм теле, фәнни, публицистик, рәсми стильләр, әдәби тел; фәнни, публицистик һәм рәсми эш кәгазьләре жанрлары;

- сөйләмнең функциональ-мәгънәви төрләре (хикәяләү, сурәтләү, фикерләү); текст, текст төрләре; телнең төп берәмлекләре, аларның билгеләре һәм сөйләмдә куллану үзенчәлекләре;
- татар теле лексикасы һәм фразеологиясенең төп стилистик чыганакларын, әдәби татар теленең төп нормаларын (орфоэпик, орфографик, пунктуацион), сөйләм этикасы нормаларын үзләштерү; аларны язма һәм телдән сөйләм вакытында куллану;
- телнең төп берәмлекләрен, грамматик категорияләрен тану һәм анализлау, сөйләм ситуацияләре вакытында тел берәмлекләрен урынлы куллану;
- сүзгә төрле төрдәге анализлар ясау (фонетик, морфемик, сүзьясалыш, лексик, морфологик), сүзтезмә һәм җөмләгә синтаксик анализ; аңа төп билгеләре һәм структурасы, телнең билгеле бер функциональ төрләргә каравы, тел бизәкләрен кулланулы, телнең тәэсирлелек чараларыннан файдалануы ягыннан күп аспектлы анализ;
- лексик һәм грамматик синонимиянең коммуникатив-эстетик мөмкинлекләрен аңлау һәм аларны үзеңнең сөйләмеңдә файдалану;
- Татар теленең эстетик функциясен аңлау, әдәби әсәр текстларын анализлау вакытында сөйләмнең эстетик якларын бәяләү сәләте.

«ТУГАН ТЕЛ (ТАТАР ТЕЛЕ)» ФӘНЕНЕҢ ЭЧТӘЛЕГЕ

Татар теле турында гомуми мәгълүмат.

Аралашу чарасы буларак тел. Телнең төп функцияләре. Кеше тормышында һәм үсешендә туган телнең роле.

Тугандаш һәм тугандаш булмаган телләр. Татарлар яши торган регионнар. Кеше һәм җәмгыять тормышында телнең роле.

Фонетика һәм орфоэпия.

Лингвистика бүлеге буларак фонетика һәм орфоэпия. Сөйләм органнары, сөйләм авазлары булдыруда аларның урыны. Аваз. Фонема. Татар теленең сузык авазлар системасы, аларның саны. Сузык авазларның классификациясе. Татар теленең сузык авазлар системасындагы үзгәрешләр. Сингармонизм законы, аның төрләре. Сузык авазларның кыскаруы. Дифтонглар. Татар телендә тартыклар, аларның саны. Тартык авазлар классификациясе. Татар теленең тартык авазлар системасындагы үзгәрешләр. Тартыкларның ассимиляциясе, ассимиляция төрләре. Татар һәм рус телләрендә тартык һәм сузык авазлар.

Татар телендә басым. Татар теленең үз сүзләрендә һәм алынмаларда басымның сакланмау очраклары. Интонация төшенчәсе.

Әдәби тел нормалары. Орфоэпия нормалары төшенчәсе. Орфоэпик сүзлек.

Фонетик анализ.

Графика, орфография.

Графика һәм орфография турында гомуми мәгълүмат. Татар теле алфавиты.

Орфография. Сузыкларның язылышы. Тартыкларның язылышы. Ике аваз белдерә торган хәрефләрнең язылышы. “ъ” һәм “ь” билгеләренең язылышы.

Орфографик сүзлек. Телнең орфографик нормалары.

Морфемика (телнең морфем төзелеше) һәм сүз ясалышы.

Сүзнең барлыкка килүе һәм төзелеше турында гомуми мәгълүмат. Телнең иң кечкенә мәгънәле кисәге буларак морфема. Тамыр һәм аффикс. Тамырдаш сүзләр. Аффикслар ярдәмендә яңа сүз ясау. Аларның төрле сүз төркеменә караган сүзләр ясалышындагы роле.

Аффикслар, аффикс төрләре: сүзъясагыч һәм модаль аффикслар. Тамыр һәм ясалма нигезләр.

Татар телендә сүз ясау ысуллары. Тамыр сүзләр. Ясалма сүзләр, ясалма сүзләрнең структур төрләре: кушма, тезмә, парлы.

Татар һәм рус телләрендә сүз төзелешендәге төп аермалар.

Этимология төшенчәсе.

Сүз ясалышы ягыннан һәм морфемик анализ.

Лексикология һәм фразеология.

Телнең төп берәмлеге буларак сүз. Сүзнең лексик берәмлеге. Бер мәгънәле һәм күп мәгънәле сүзләр. Туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр. Антонимнар, синонимнар, паронимнар, омонимнар һәм аларның төрләре.

Төрки-татар чыгышлы сүзләр һәм алынмалар.

Татар теленең сүзлек составы: архаизмнар, тарихи сүзләр, неологизмнар һәм аларның төрләре. Диалектизмнар. Терминнар һәм һөнәрчелек сүзләре. Жаргон сүзләр.

Фразеологизмнар, аларның төрләре. Сөйләмдә фразеологизмнарны куллану үзенчәлекләре.

Төрле төрдәге сүзлекләр, аларны төрле эшчәнлектә файдалану.

Татар теленең төп лексик нормалары. Сүзгә лексик анализ ясау.

Морфология.

Сүзләрнең лексик-грамматик төрләре буларак сүз төркемнәре. Сүз төркемнәренең классификациясе. Мөстәкыйль, бәйләгеч һәм модаль сүз төркемнәре. Аларның семантик, морфологик һәм синтаксик үзенчәлекләре. Төрле сүз төркемнәренә караган сүзләр ясау, аларның семантикасы һәм кулланылыш үзенчәлеге.

Татар теленең төп морфологик нормалары .

Сүзгә морфологик анализ ясау.

Синтаксис.

Синтаксис турында гомуми мәгълүмат. Сүзтезмә һәм җөмлә. Җөмләдә синтаксик бәйләнеш. Тезүле һәм ияртүле бәйләнеш.

Җөмлә. Җөмлә кисәкләре, баш һәм иярчен кисәкләр. Җөмләдә сүз тәртибе.

Гади җөмлә төрләре. Җәенке һәм җыйнак җөмләләр. Тулы һәм тулы булмаган җөмләләр. Сөйләмдә бер составлы җөмләләрне куллану үзенчәлеге.

Раслау һәм инкарь җөмләләр турында гомуми мәгълүмат.

Туры һәм кыек сөйләм. Диалог, диалогта тыныш билгеләренең куелышы.

Кушма җөмлә төшенчәсе. Кушма җөмлә төрләре. Тезмә кушма җөмлә. Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр.

Иярченле кушма җөмлә төшенчәсе. Татар һәм рус телләрендә иярченле кушма җөмлә төзелеше. Синтетик иярченле кушма җөмлә, әлеге төр җөмләләрдә бәйләнеш төрләре, тыныш билгеләре. Аналитик иярченлек кушма җөмлә, бәйләнеш төрләре һәм тыныш билгеләре.

Иярчен җөмләләр, аларның төрләре. Төрле юл белән бәйләнгән кушма җөмләләр.

Текст синтаксисы турында гомуми мәгълүмат.

Телнең төп синтаксик нормалары.

Синтаксик анализ.

Пунктуация.

Татар телендә тыныш билгеләре. Ия һәм хәбәр арасында сызык куелу очраклары. Аерымланган иярчен кисәкләр, эндәш һәм кереш сүзләр булган җөмләләрдә тыныш билгеләре. Тиңдәш кисәкләр булган очракта тыныш билгеләренең куелышы.

Диалог, диалогта тыныш билгеләренең куелышы. Туры сөйләм булган җөмләләрдә тыныш билгеләре.

Кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре.

Стилистика һәм сөйләм культурасы.

Телдән һәм язма сөйләм төшенчәсе. Сөйләмдә синоним, антоним һ.б. дөрес куллану. Сөйләм культурасын үстерү һәм стильне камилләштерүдә синтаксик синонимнарның роле.

Сөйләм культурасы төшенчәсе. Сөйләм һәм язма әдәби сөйләмгә карата таләпләр турында гомуми мәгълүмат. Сөйләмдә төрле лексик чаралар (синоним, антоним, калькалар, фразеологик әйтелмәләр, мәкальләр һәм әйтемнәр) куллану мөмкинлеге.

Тел һәм мәдәният.

Татар теленең сөйләм этикеты. Коммуникация төренә карап, тиешле сөйләм этикеты нормаларын куллану.

Милли-мәдәни компонентлы мәгънә йөрткән тел берәмлекләрен таный һәм аларның мәгънәләрен аңлатмалы, этимологик, фразеологик әйтелмәләр сүзлеге һәм башка сүзлекләр ярдәмендә аңлата белү.

5 нче сыйныф

Бүлек	Кыскача эчтәлеге
Тел системасы	Татар теле турында гомуми мәгълүмат. Телнең аралашу чарасы булуы. Телнең төп функцияләре
Башлангыч сыйныфларда үткәннәрне кабатлау	Фонетика,сүз ясалышы,лексикология буенча өйрәнгәннәрне искә төшерү
Морфология	Сүз төркемнәре турында төшенчә. Исем ,алмашлык, сан ,сыйфат, фигыль,рәвеш
Синтаксис һәм пунктуация	Синтаксис буенча гомуми мәгълүмат. Сүзтезмә һәм җөмлә. Җөмләдә сүзләр бәйләнеше. Тезүле һәм иярткүле бәйләнешләр. Җөмлә турында төшенчә. Җөмлә кисәкләре. Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләр. Җөмләдә сүз тәртибе. Гади җөмлә төрләре. Җыйнак һәм җәенке гади җөмлә. Татар телендә тыныш билгеләре. Җөмлә

	ахырына куела торган тыныш билгеләре.Тыныш билгесе һәм интонация
Фонетика, орфоэпия, орфография графика	Фонетика һәм орфоэпия турында гомуми төшенчә. Сөйләм органнары, аларның авазларны ясауда катнашуы. Аваз. Фонема. Татар телендә сузык авазлар, аларның саны. Сузык авазларны төркемләү. Татар телендә сузык авазлар өлкәсендәге үзгәрешләр. Сингармонизм законы, аның төрләре. Татар телендә сузыклар кыскару күренеше. Дифтонглар турында төшенчә. Татар телендә тартык авазлар, аларның саны. Тартык авазларны төркемләү. Тартык авазлар өлкәсендәге үзгәрешләр. Тартык авазларның охшашлануы. Аның төрләре. Татар һәм рус телләрендә сузык авазлар һәм тартык авазлар. Татар телендә басым. Татар теленең үз сүзләрендә һәм алынма сүзләрдә басым сакланмау очраклары. Интонация белән эшләү. Әдәби тел нормалары. Орфоэпик нормалар турында төшенчә. Орфоэпик сүзлек. Фонетик анализ ясау. Графика һәм орфография турында гомуми мәгълүмат. Татар алфавиты. Орфография. Сузык аваз хәрефләренең дөрес язылышы. Тартык аваз хәрефләренең дөрес язылышы. Икешәр аваз кушылмасын белдергән хәрефләрнең дөрес язылышы. ъ һәм ь хәрефләренең дөрес язылышы. Орфографик сүзлек. Телнең орфографик нормалары.
Лексикология һәм сөйләм культурасы	Сүз – телнең төп берәмлеге. Сүзнең лексик мәгънәсе. Бер һәм күп мәгънәле сүзләр. Туры һәм күчерелмә мәгънәләр. Антонимнар. Синонимнар. Омонимнар һәм аларның төрләре. Төрки-татар сүзләре һәм алынма сүзләр. Татар теленең сүзлек составы: искергән сүзләр, тарихи сүзләр һәм неологизмнар, аларның төрләре. Диалекталь лексика, һөнәрчелек лексикасы, терминологик лексика, жаргон сүзләр. Фразеологик әйтелмәләр, аларны мәгънәсе. Фразеологизмнарның сөйләмдә кулланылыш үзенчәлекләре. Татар теленең төп сүзлекләре, аларны куллана белү. Татар теленең төп лексик нормалары. Лексик анализ ясау.
Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау	

6 нчы сыйныф

Бүлек	Кыскача эчтәлеге
Тел системасы	Татар теле турында мәгълүмат.
Алдагы сыйныфта үткәннәрне кабатлау	Җөмлә кисәкләре. Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләр. Татар телендә сүз ясалыш ысуллары. Татар телендә тамыр сүзләр. Ясалма сүзләр. Кушма сүзләр, аларның төрләре: саф кушма, тезмә һәм парлы сүзләр

Морфология:	Сүз төркемнәренең лексик-грамматик төрләре. Сүз төркемнәренең классификациясе. Сүз төркемнәренең үзара мөнәсәбәте. Мөстәкыйль сүз төркемнәре, ярдәмлек сүз төркемнәре, модаль сүз төркемнәре. Аларның семантик, морфологик һәм синтаксик үзенчәлекләре. Сүз төркемнәренең ясалышы, семантикасы, кулланылыш үзенчәлекләре. Телнең төп морфологик нормалары. Морфологик анализ ясау.
Исем	Исемнең лексик-семантик һәм морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Ялгызлык һәм уртаклык исемнәре. Исемнең сан, килеш, тартым белән төрләнеше. Исемнең ясалышы. Морфологик анализ ясау.
Сыйфат	Сыйфатның лексик-семантик һәм морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Асыл һәм нисби сыйфатлар. Сыйфат дәрәҗәләре, аларның дөрес язылышы һәм кулланылышы. Сыйфатның исемләшүе. Сыйфат ясалышы. Морфологик анализ ясау.
Сан	Санның лексик-семантик һәм морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Сан төркемчәләре. Санның исемләшүе. Сан һәм саналмыш мөнәсәбәте. Сан ясалышы һәм дөрес язылышы. Морфологик анализ ясау.
Рәвеш	Рәвешнең лексик-семантик һәм морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Рәвеш төркемчәләре. Рәвешләрнең дәрәҗә формасы алуы. Рәвешнең җөмләдә кулланылышы. Рәвеш ясалышы. Рәвешләрдә басым төшү үзенчәлеге. Морфологик анализ ясау.
Алмашлык	Мәгънәви төркемчәләре. Аларның кулланылыш үзенчәлекләре. Алмашлыкларның сөйләмдәге роле. Алмашлык ясалышы. Морфологик анализ ясау.
Фигыль	Фигыльнең лексик-семантик һәм морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Затланышлы һәм затланышсыз фигыльләр, аларга хас грамматик категорияләр. Ярдәмче фигыльләр. Аналитик нигезле фигыльләр, аларның белдергән мәгънәләре. Фигыльнең сөйләмдә кулланылышы. Фигыль ясалышы. Морфологик анализ ясау.
Ияртем	Төркемчәләре. Сөйләмдә кулланылышы. Дөрес язылышы. Морфологик анализ ясау.
Хәбәрлек сүз	Мәгънәсе. Сөйләмдә кулланылыш үзенчәлекләре. Морфологик анализ ясау.
Бәйләгеч сүз төркемнәре. Бәйлек.Бәйлек сүзләр	Бәйлекнең грамматик мәгънәсе һәм синтаксик функциясе. Төркемчәләре Сөйләмдә кулланылыш үзенчәлекләре. Бәйлек сүзләр. Морфологик анализ ясау.
Теркәгеч	Төркемчәләре. Сөйләмдә кулланылышы. Дөрес язылышы. Морфологик анализ ясау.
Модаль сүз төркемнәре	Төркемчәләре. Сөйләмдә кулланылышы. Дөрес язылышы. Морфологик анализ ясау.
Гомумиләштереп кабатлау	Татар теленең сүз төркемнәре системасы. Мөстәкыйль сүз төркемнәре: исем, сыйфат, сан, алмашлык, рәвеш, фигыль, ияртемнәр. Бәйләгеч сүз төркемнәре: бәйлек, теркәгеч. Модаль сүз төркемнәре: ымлык, кисәкчә, модаль сүзләр.Хәәрлек сүзләр.

7нче сыйныф

№	**Төп темалар. Гади җөмлә синтаксисы.**
	Морфология бүлеген искә төшерү. Мөстәкыйль сүз төркемнәре. Ярдәмлек сүз төркемнәре. Сүз төркемнәренең җөмлә төзүдәге роле. Сүз төркемнәренең җөмлә кисәге буларак функциясе. Сүзләрнең ясалыш ягыннан төрләре. Гади җөмлә синтаксисы. Синтаксик берәмлекләр.
2	Сөйләмдә сүзләр бәйләнеше. Җөмләнең тиңдәш кисәкләре. Тезүле бәйләнеш. Тиңдәш кисәкләр арасындагы теркәгечле һәм теркәгечсез бәйләнеш. Теркәгечле һәм теркәгечсез тезүле бәйләнешне барлыкка китерүче чаралар. Тиңдәш кисәкләр арасына куела торган тыныш билгеләре. Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр. Гомумиләштерүче сүзләр янында тыныш билгеләре. Ияртүле бәйләнеш. Ияртүле бәйләнештәге сүзләр арасында урнашкан хәбәрлекле, ачыклаулы, аныклаулы мөнәсәбәт. Ияртүле бәйләнештә ияртүче һәм ияртүче кисәк, аларның шартлы билгесе. Хәбәрлекле мөнәсәбәт; җөмләдә хәбәрлекле мөнәсәбәтне танып белү. Ияртүле бәйләнештәге сүзләр арасында ачыклаулы мөнәсәбәт. Ияртүле бәйләнештәге сүзләр арасында аныклаулы мөнәсәбәт. Аныклаулы мөнәсәбәткә керүче сүзләр янында тыныш билгеләре. Ияртүле бәйләнешне барлыкка китерүче чаралар. Синтаксик берәмлекләр. Сүзтезмә. Исем, фигыль, сыйфат, рәвеш, алмашлык, сан сүзтезмә. Хәбәрлек сүзтезмә. Сүзтезмәләрне тикшерү.
3	Җөмләләрне төркемләү. Җөмлә. Җөмлә турында төшенчә. Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре. Ике составлы һәм бер составлы җөмлә турында төшенчә бирү. Бер составлы исем җөмлә һәм бер составлы фигыль җөмлә. Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләре. Хикәя җөмлә. Сорау җөмлә. Сорау җөмләдә сүзләрнең урнашуы. Боерык җөмлә. Тойгылы җөмлә. Диалогик һәм монологик сөйләм формаларыннан файдалану. Синтагма. Сөйләмне синтагмаларга (мәгънәви кисәкләргә) бүлү. Сөйләмдә логик басымны дөрес билгеләү. Раслау һәм инкяр җөмләләр. Җыйнак һәм җәенке җөмләләр турында төшенчә, аларның сөйләмдә роле. Тулы һәм ким җөмләләр, аларның әдәби һәм җанлы сөйләмдә роле. Гади һәм кушма җөмләләр. Гади җөмлә турында төшенчә бирү. Гади җөмләдә баш кисәкләрнең тиңдәшләнеп килүе. Кушма җөмлә турында төшенчә. Теркәгечле кушма җөмләләр. Теркәгечсез кушма җөмләләр.
4	Җөмләнең грамматик кисәкләре. Җөмләнең баш кисәкләре. Ия һәм аның төрләре: гади ия, тезмә ия; аның җөмләдәге урыны. Хәбәр һәм аның төрләре: гади хәбәр, кушма хәбәр, аларның белдерелүе, аның җөмләдәге урыны. Җөмләнең иярчен кисәкләре, аларның мәгънәләре һәм сөйләм төзүдәге роле. Аергыч, аның белдерелүе, сораулары; җөмләдәге урыны. Тиңдәш һәм тиңдәш түгел аергычлар. Тәмамлык турында төшенчә, сораулары, җөмләдәге урыны. Туры һәм кыек тәмамлык, аларның белдерелүе, җөмләдәге урыны. Хәл. Вакыт, урын, рәвеш, күләм, сәбәп, максат, шарт һәм кире шарт хәле, аның белдерелүе, җөмләдәге урыны. Аныклагыч, аның белдерелүе, җөмләдәге урыны. Аныклагычларның аерымлануы, алар янында тыныш

	билгеләре. Аерымланган хәлләр. Аерымланган хәлләр янында тыныш билгеләре. Төрле хәлләрнең аерымлануы. Җөмләнең модаль кисәкләре. Кереш сүзләр, керешмәләр. Кереш җөмләләр. Кереш сүзләр һәм кереш җөмләләр янында тыныш билгеләре. Эндәш сүзләр, алар янында тыныш билгеләре. Бер составлы җөмләләр. Сөйләмдә сүзләрнең туры һәм кире тәртибе. Инверсия. Җөмләнең грамматик кисәкләрен кабатлау.
5	Синтаксик анализ. Ел буена үткәннәргә гомуми йомгак.

8 нче сыйныф

№	**Төп темалар. Кушма җөмлә синтаксисы.**
1	Тел һәм тел гыйлеме.
2	Фонетика, орфоэпия, орфография, графика, лексикология, фразеология, морфология бүлеген, ади җөмлә синтаксисын кабатлау.
3	Диалог һәм монолог, туры һәм кыек сөйләм. Туры сөйләм, кыек сөйләм.
4	Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә. Тезмә кушма җөмлә. Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмлә, аларда бәйләүче чаралар, тыныш билгеләре.
5	Иярченле кушма җөмлә. Төзелеше буенча синтетик, аналитик иярчен җөмлә, аларда бәйләүче чаралар, тыныш билгеләре. Иярченле кушма җөмләләр синонимлыгы. Иярчен җөмлә һәм аның мәгънә ягыннан төрләре
6	Катлаулы төзелмәләр турында төшенчә. Күп тезмәле катлаулы кушма җөмлә. Күп иярченле катлаулы кушма җөмлә, аның төрләре.
7	Катнаш кушма җөмлә..
8	Тезем.Теземнең үзенчәлекләре: санау йомгаклау бүлекләре, интонацион үзенчәлекләре, тыныш билгеләре
9	Җөмләнең мәгънәсе һәм төзелеше, интонация һәм тыныш билгеләре. Пуктуация.

9 нчы класс

Морфология	Татар теленең сүз төркемнәре системасы. Мөстәкыйль сүз төркемнәре: исем, сыйфат, сан, алмашлык, рәвеш, фигыль, аваз ияртемнәре. Бәйләгеч сүз төркемнәре: бәйлек, теркәгеч. Модаль сүз төркемнәре: ымлык, кисәкчә, модаль сүзләр.
Морфемика.Сүз ясалышы	Морфемика. Сүзнең мәгънәле кисәкләре. Тамыр. Кушымчалар, аларның төрләре: сүз ясагыч кушымчалар, мөнәсәбәт белдерүче кушымчалар. Мөнәсәбәт белдерүче кушымчаларның төрләре: бәйләгечләр (исемдә - килеш, тартым, хәбәрлек, фигыльдә - зат-сан); модаль мәгънә белдерүче кушымчалар (фигыльдә - заман, юнәлеш, фигыль төркемчәләре күрсәткечләре, юклык, исемдә - күплек, стилистик, сыйфатта - дәрәҗә, сан төркемчәләре). Кушымчаларның ялгану тәртибе. Нигез (сүзнең тамыр һәм сүз ясагыч кушымчадан торган өлеше). Татар телендә сүз ясалыш ысуллары (кушымчалау ысулы; сүзләр кушылу ысулы; бер сүз төркеменнән

	икенчесенә көчү ысулы; сүзләрне кыскарту ысулы; фонетик ысул; сүзләрнең мәгънәсе үзгәрү ысулы).
Гади җөмлә синтаксисы	Сүзтезмә һәм җөмлә. Сүзләр һәм җөмләләр арасында бәйләнеш төрләре. Җөмләләрнең әйтү максаты ягыннан төрләре, аларны барлыкка китерә торган чаралардан интонация, логик басым һәм сүз тәртибе. Җөмләнең грамматик нигезе. Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре. Тиңдәш кисәкләр. Эндәш һәм кереш сүзләр. Кереш җөмләләр.
Кушма җөмлә синтаксисы	Гади һәм кушма җөмлә, аларның төрләре. Туры һәм кыек сөйләм. Җөмлә ахырында, тиңдәш кисәкләр янында, гади һәм кушма җөмләләрдә, диалог һәм монологларда, цитаталарда тыныш билгеләренең куелышы
Стилистика һәм сөйләм культурасы	Текст, аның төзелеше. Хәзерге татар әдәби теленең синтаксик нормалары. Стиль төшенчәсе. Язма сөйләмнең функциональ төрләре. Аларның лексик-грамматик үзенчәлекләре. Сөйләм культурасы. Әдәби сөйләмгә хас төп билгеләр. Сөйләмдә лексик чараларның (синонимнар, антонимнар, калькалар, фразеологизмнар, мәкаль һәм әйтемнәр) кулланылыш мөмкинлекләре.
Тел турында гомуми мәгълүмат	Тел турында гомуми мәгълүмат Телнең кеше тормышында һәм җәмгыятьтә тоткан урыны. Татар теле - Татарстан Республикасының дәүләт теле. Татар милли әдәби теле. Татар әдәби теленең нормалары. Хәзерге татар теле лексикасының ачык система булуы. Этнокультура өлкәсенә караган компетенция. Татар теленең башка телләр арасында тоткан урыны. Телебездә халык мәдәнияте, тарихы чагылышы.

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «РОДНОЙ (ТАТАРСКИЙ) ЯЗЫК» 5-9 КЛАССЫ

1) Личностные результаты:

 понимание татарского языка как одной из основных национально-культурных ценностей татарского народа, определяющей роли родного языка в развитии интеллектуальных, творческих способностей и моральных качеств личности; его значения в процессе получения школьного образования;

 осознание эстетической ценности татарского языка; уважительное отношение к родному языку, гордость за него; потребность сохранить чистоту татарского языка как явления национальной культуры; стремление к речевому самосовершенствованию;

 достаточный объем словарного запаса и усвоенных грамматических средств для свободного выражения мыслей и чувств в процессе речевого общения; способность к самооценке на основе наблюдения за собственной речью.

2) Метапредметные результаты:

 владение всеми видами речевой деятельности:

 адекватное понимание информации устного и письменного сообщения;

 владение разными видами чтения;

 адекватное восприятие на слух текстов разных стилей и жанров;

 способность извлекать информацию из разных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; умение свободно пользоваться словарями различных типов, справочной литературой;

 овладение приемами отбора и систематизации материала на определенную тему; умение вести самостоятельный поиск информации, ее анализ и отбор;

 умение сопоставлять и сравнивать речевые высказывания с точки зрения их содержания, стилистических особенностей и использованных языковых средств;

 способность определять цели предстоящей учебной деятельности (индивидуальной и коллективной), последовательность действий, а также оценивать достигнутые результаты и адекватно формулировать их в устной и письменной форме;

 умение воспроизводить прослушанный или прочитанный текст с разной степенью свернутости;

 умение создавать устные и письменные тексты разных типов, стилей речи и жанров с учетом замысла, адресата и ситуации общения;

 способность свободно, правильно излагать свои мысли в устной и письменной форме;

 владение разными видами монолога и диалога;

 соблюдение в практике речевого общения основных орфоэпических, лексических, грамматических, стилистических норм современного татарского литературного языка; соблюдение основных правил орфографии и пунктуации в процессе письменного общения;

 способность оценивать свою речь с точки зрения ее содержания, языкового оформления; умение находить грамматические и речевые ошибки, недочеты, исправлять их; совершенствовать и редактировать собственные тексты;

 умение выступать перед аудиторией сверстников с небольшими сообщениями, докладами;

 применение приобретенных знаний, умений и навыков в повседневной жизни; способность использовать родной язык как средство получения знаний по другим учебным предметам, применять полученные знания, умения и навыки анализа языковых явлений на межпредметном уровне (на уроках иностранного языка, литературы и др.);

 коммуникативно-целесообразное взаимодействие с окружающими людьми в процессе речевого общения, совместного выполнения какой-либо задачи, участия в спорах, обсуждениях; овладение национально-культурными нормами речевого поведения в различных ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения.

3) Предметные результаты:

 представление об основных функциях языка, о роли татарского языка как национального языка татарского народа, как государственного языка Республики Татарстан, о связи языка и культуры народа, о роли родного языка в жизни человека и общества;

 понимание места родного языка в системе гуманитарных наук и его роли в образовании в целом;

 усвоение основ научных знаний о родном языке; понимание взаимосвязи его уровней и единиц;

 освоение базовых понятий лингвистики: лингвистика и ее основные разделы; язык и речь, речевое общение, речь устная и письменная; монолог, диалог и их виды; ситуация речевого общения; разговорная речь, научный, публицистический, официально-деловой стили, язык художественной литературы; жанры научного, публицистического, официально-делового;

 стилей и разговорной речи; функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение); текст, типы текста; основные единицы языка, их признаки и особенности употребления в речи;

 овладение основными стилистическими ресурсами лексики и фразеологии татарского языка, основными нормами татарского литературного языка (орфоэпическими, лексическими, грамматическими, орфографическими, пунктуационными), нормами речевого этикета; использование их в своей речевой практике при создании устных и письменных высказываний;

 опознавание и анализ основных единиц языка, грамматических категорий языка, уместное употребление языковых единиц адекватно ситуации речевого общения;

 проведение различных видов анализа слова (фонетического, морфемного, словообразовательного, лексического, морфологического), синтаксического анализа словосочетания и предложения, многоаспектного анализа с точки зрения его основных признаков и структуры, принадлежности к определенным функциональным разновидностям языка, особенностей языкового оформления, использования выразительных средств языка;

 понимание коммуникативно-эстетических возможностей лексической и грамматической синонимии и использование их в собственной речевой практике;

 осознание эстетической функции татарского языка, способность оценивать эстетическую сторону речевого высказывания при анализе текстов художественной литературы.

5 класс

Обучающийся научится:

по фонетике и графике: выделять в слове звуки и характеризовать их, различать ударные и безударные гласные; не смешивать звуки и буквы; правильно произносить названия букв, свободно пользоваться алфавитом, в частности в работе со словарями, последовательно употреблять букву ё;

по орфоэпии: правильно произносить: гласные, согласные и их сочетания в составе слов; заимствованные слова; употребительные слова изученных частей речи, лингвистические термины; пользоваться орфоэпическим словарём;
по лексике и фразеологии: употреблять слова в соответствии с их лексическим значением; толковать лексическое значение известных учащимся слов и подбирать к словам синонимы и антонимы; пользоваться толковым словарём;
по морфемике и словообразованию: выделять морфемы на основе смыслового и словообразовательного анализа слова (в словах несложной структуры); подбирать однокоренные слова с учётом значения слов; понимать различия в значении однокоренных слов;
по морфологии: различать части речи; знать и вер но указывать морфологические признаки глаголов, имён существительных, прилагательных; знать, как изменяются эти части речи, уметь склонять, спрягать, образовывать формы наклонения и др.;
по орфографии: понимать значение письма и правописания для жизни людей; замечать орфограммы корня и дифференцировать их; владеть правилами обозначения на письме;
по синтаксису: вычленять словосочетания из предложения, определяя главное и зависимое слова; характеризовать предложения по цели высказывания, наличию или отсутствию второстепенных членов, количеству грамматических основ; составлять простые и сложные предложения изученных видов по заданным схемам; интонационно правильно произносить предложения изученных синтаксических конструкций;
по пунктуации: правильно ставить знаки препинания в конце предложения; соблюдать пунктуацию в предложениях с однородными членами, союзами и, а, но, а также при бессоюзной связи; ставить двоеточие после обобщающего слова в предложениях с однородными членами; разделять запятой части сложного предложения; выделять прямую речь, стоящую до и после слов автора; ставить тире между подлежащим и сказуемым при выражении главных членов именем существительным в именительном падеже.

Обучающийся получит возможность научиться

по фонетике и графике: - находить в художественном тексте явления звукописи;
по лексике и фразеологии: - находить в тексте выразительные приемы, основанные на употреблении слова в переносном значении;
- владеть наиболее употребительными оборотами русского речевого этикета;
- использовать синонимы как средство связи предложений в тексте и как средство устранения неоправданного повтора;
по морфемике и словообразованию: - объяснять особенности использования слов с эмоционально-оценочными суффиксами в художественных текстах; выделять морфемы на основе смыслового и словообразовательного анализа слова
- самостоятельно подбирать слова на изученные правила;
по синтаксису: - конструировать предложения по заданным типам грамматических основ;
по пунктуации: - владеть правильным способом действия при применении изученных правил пунктуации;
- самостоятельно подбирать примеры на изученное пунктуационное правило.

6 класс

Обучающийся научится:

по орфоэпии: правильно произносить употребительные сложносокращённые слова; употребительные слова изученных частей речи; свободно пользоваться орфоэпическим словарём;

по лексике и фразеологии:: употреблять слова (термины, профессиональные, заимствованные и др.) в соответствии с их лексическим значением, с учётом условий и задач общения; избегать засорения речи иноязычными слова ми; толковать лексическое значение общеупотребительных слов и фразеологизмов; свободно пользоваться различными видами лексических словарей (синонимов, антонимов, иностранных слов, фразеологизмов);
п о м о р ф е м и к е и с л о в о о б р а з о в а н и ю: выделять морфемы на основе словообразовательного анализа (в словах сложной структуры); составлять словообразовательную цепочку слов, включающую 3—5 звеньев; опознавать изученные способы словообразования.
п о м о р ф о л о г и и: квалифицировать слово как часть речи; образовывать и употреблять формы изученных в 6 классе частей речи в соответствии с нормами литературного языка; определять грамматические признаки изученных частей речи (например, при решении орфографических задач);
п о о р ф о г р а ф и и: характеризовать изученные орфограммы и объяснять написание слов; правильно писать слава, написание которых подчиняется правилам, изученным в 6 классе, а также слова с непроверяемыми орфограммами, написание которых отрабатывается в словарном порядке, свободно пользоваться орфографическим словарём;
п о с и н т а к с и с у: определять синтаксическую роль частей речи, изученных в 6 классе; правильно строить и произносить предложения с причастными и деепричастными оборотами, стилистически оправданно употреблять их в речи .

Обучающийся получит возможность научиться

по фонетике и графике: - находить в художественном тексте явления звукописи;
по лексике и фразеологии: - находить в тексте выразительные приемы, основанные на употреблении слова в переносном значении;
- владеть наиболее употребительными оборотами речевого этикета;
- использовать синонимы как средство связи предложений в тексте и как средство устранения неоправданного повтора;
по морфемике и словообразованию: - объяснять особенности использования слов с эмоционально-оценочными суффиксами в художественных текстах; выделять морфемы на основе смыслового и словообразовательного анализа слова

по морфологии: знать и верно указывать специфические морфологические признаки глаголов, имен существительных, прилагательных; знать, как изменяются эти части речи, уметь склонять, спрягать, образовывать формы наклонения и др.;
по орфографии: понимать значение письма и правописания для жизни людей; замечать орфограммы и дифференцировать их;
- самостоятельно подбирать слова на изученные правила;
по синтаксису: - конструировать предложения по заданным типам грамматических основ;
по пунктуации: - владеть правильным способом действия при применении изученных правил пунктуации;
- самостоятельно подбирать примеры на изученное пунктуационное правило.

7 класс

Обучающийся научится:

по орфоэпии: правильно произносить употребительные слова изученных частей речи; свободно пользоваться орфоэпическим словарём;

п о м о р ф е м и к е и с л о в о о б р а з о в а н и ю: объяснять значение слова, его написание и грамматические признаки, опираясь на словообразовательный анализ и типичные словообразовательные модели; опознавать основные способы словообразования; сращение, переход слова одной части речи в другую;
по лексике и фразеологии: свободно пользоваться лексическими словарями разных видов;
п о м о р ф о л о г и и: распознавать части речи; знать морфологические признаки частей речи и систему формоизменения;
п о о р ф о г р а ф и и: характеризовать изученные орфограммы, объяснять их правописание; правильно писать слова с изученными орфограммами; свободно пользоваться орфографическим словарём;
п о с и н т а к с и с у: определять синтаксическую роль частей речи; различать и правильно строить сложные предложения с сочинительными и подчинительными союзами; использовать сочинительные союзы как средство связи предложений в тексте; соблюдать правильную интонацию предложений в речи;
п о п у н к т у а ц и и: обосновывать и правильно употреблять знаки препинания на основе изученного в 5—7 классах.

Обучающийся получит возможность научиться

по фонетике и графике: - находить в художественном тексте явления звукописи;
по лексике и фразеологии: - находить в тексте выразительные приемы, основанные на употреблении слова в переносном значении;
- владеть наиболее употребительными оборотами русского речевого этикета;
- использовать синонимы как средство связи предложений в тексте и как средство устранения неоправданного повтора; **по морфемике и словообразованию**: - объяснять особенности использования слов с эмоционально-оценочными суффиксами в художественных текстах; выделять морфемы на основе смыслового и словообразовательного анализа слова
по морфологии: знать и верно указывать специфические морфологические признаки глаголов, имен существительных, прилагательных; знать, как изменяются эти части речи, уметь склонять, спрягать, образовывать формы наклонения и др.;
по орфографии: понимать значение письма и правописания для жизни людей; замечать орфограммы и дифференцировать их; - самостоятельно подбирать слова на изученные правила;
по синтаксису: - конструировать предложения по заданным типам грамматических основ;
по пунктуации: - владеть правильным способом действия при применении изученных правил пунктуации;
- самостоятельно подбирать примеры на изученное пунктуационное правило.

8 класс

Обучающийся научится:

по орфоэпии: правильно произносить употребительные слова с учётом вариантов -произношения; свободно пользоваться орфоэпическим словарём;
п о м о р ф е м и к е и с л о в о о б р а з о в а н и ю: опираться на словообразовательный анализ при определении лексического значения, морфемного строения и написания слов разных частей речи; опознавать основные способы словообразования; сращение, переход слова одной части речи в другую;
по лексике и фразеологии: разъяснять значение слов социальной тематики, правильно их употреблять; свободно пользоваться лексическими словарями разных видов;

п о м о р ф о л о г и и: распознавать изученные в 5—7 классах части речи и их формы; соблюдать литературные нормы при образовании и употреблении слов; пользоваться грамматико-орфографическим словарём;
п о о р ф о г р а ф и и: правильно писать слова со всеми изученными в 5—7 классах орфограммами, слова специальной тематики с непроверяемыми и труднопроверяемыми орфограммами; свободно пользоваться орфографическим словарём;
п о с и н т а к с и с у: правильно строить и употреблять словосочетания изученных видов; различать простые предложения разных видов; употреблять односоставные предложения в речи с учётом их специфики и стилистических свойств; уместно употреблять предложения с вводными словами, словосочетаниями и предложениями; правильно строить и употреблять предложения с обособленными членами; правильно использовать в тексте прямую речь и цитаты, заменять прямую речь косвенной; интонационно правильно произносить и выразительно читать простые предложения изученных синтаксических конструкций;
п о п у н к т у а ц и и: находить пунктограммы в простом предложении и обосновывать постановку соответствующих знаков препинания с помощью изученных в 8 классе пунктограмм; правильно ставить знаки препинания во всех изученных случаях.
Обучающийся получит возможность научиться
по фонетике и графике: - находить в художественном тексте явления звукописи;
по лексике и фразеологии: - находить в тексте выразительные приемы, основанные на употреблении слова в переносном значении;
- владеть наиболее употребительными оборотами родного речевого этикета;
- использовать синонимы как средство связи предложений в тексте и как средство устранения неоправданного повтора;
по морфемике и словообразованию: - объяснять особенности использования слов с эмоционально-оценочными суффиксами в художественных текстах; выделять морфемы на основе смыслового и словообразовательного анализа слова
по морфологии: знать и верно указывать специфические морфологические признаки глаголов, имен существительных, прилагательных; знать, как изменяются эти части речи, уметь склонять, спрягать, образовывать формы наклонения и др.;
по орфографии: понимать значение письма и правописания для жизни людей; замечать орфограммы и дифференцировать их;
- самостоятельно подбирать слова на изученные правила;
по синтаксису: - конструировать предложения по заданным типам грамматических основ;
по пунктуации: - владеть правильным способом действия при применении изученных правил пунктуации;
- самостоятельно подбирать примеры на изученное пунктуационное правило.

9класс

Обучающийся научится:

по орфоэпии: правильно произносить употребительные слова с учётом вариантов произношения; свободно пользоваться орфографическим словарём;
по лексике и фразеологии: разъяснять значение слов общественно-политической и морально-этической тематики, правильно их употреблять; свободно пользоваться лексическими словарями разных видов;
по морфемике и словообразованию: владеть приёмом разбора слова по составу: от значения слова и способа его образования к морфемной структуре; толковать значение слова исходя из его морфемного состава (в том числе и слов с иноязычными элементами типа лог, поли, фон и т. п.); пользоваться этимологическим и словообразовательным словарями; опознавать основные способы словообразования, сращение, переход слова одной части речи в другую;

по морфологии: распознавать изученные в 5—8 классах части речи и их формы; соблюдать литературные нормы при образовании и употреблении слов; пользоваться грамматико-орфографическим словарём;
по орфографии: правильно писать слова со всеми изученными в 5—8классах орфограммами, слова общественно-политической и морально-этической тематики с непроверяемыми и труднопроверяемыми орфограммами; свободно пользоваться орфографическим словарём;
по синтаксису: различать изученные виды простых и сложных предложений; интонационно выразительно произносить предложения изученных видов;
по пунктуации: правильно ставить знаки препинания во всех изученных случаях.

Выпускник получит возможность научиться

по фонетике и графике: - находить в художественном тексте явления звукописи;
по лексике и фразеологии: - находить в тексте выразительные приемы, основанные на употреблении слова в переносном значении;
- владеть наиболее употребительными оборотами родного речевого этикета;
- использовать синонимы как средство связи предложений в тексте и как средство устранения неоправданного повтора;

по морфемике и словообразованию: - объяснять особенности использования слов с эмоционально-оценочными суффиксами в художественных текстах; выделять морфемы на основе смыслового и словообразовательного анализа слова* **по морфологии**: знать и верно указывать специфические морфологические признаки глаголов, имен существительных, прилагательных; знать, как изменяются эти части речи, уметь склонять, спрягать, образовывать формы наклонения и др.;
по орфографии: понимать значение письма и правописания для жизни людей; замечать орфограммы и дифференцировать их;
- самостоятельно подбирать слова на изученные правила;

по синтаксису: - конструировать предложения по заданным типам грамматических основ;
по пунктуации: - владеть правильным способом действия при применении изученных правил пунктуации;
- самостоятельно подбирать примеры на изученное пунктуационное правило.

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Общие сведения о татарском языке

Язык как средство общения. Язык и речь. Языковые и речевые единицы. Основные функции языка. Роль родного языка в жизни и развитии человека.

Родственные и неродственные языки. Регионы проживания татар. Роль языка в жизни человека и общества.

Фонетика и орфоэпия

Фонетика и орфоэпия как разделы лингвистики. Органы речи, их участие в образовании звуков речи. Звук. Фонема. Система гласных звуков татарского языка, их количество. Классификация гласных звуков. Изменения в системе гласных звуков татарского языка. Закон сингармонизма, его виды. Сокращение гласных звуков. Дифтонги. Согласные в татарском языке, их количество. Классификация согласных звуков. Изменения в системе согласных звуков татарского языка. Ассимиляция согласных, виды ассимиляции. Гласные и согласные звуки в татарском и русском языках.

Ударение в татарском языке. Случаи, когда ударение не сохраняется в собственных и заимствованных словах татарского языка. Понятие об интонации.

Нормы литературного языка. Понятие о нормах орфоэпии. Орфоэпический словарь.
Фонетический анализ.

Графика, орфография

Общие сведения о графике и орфографии. Алфавит татарского языка.
Орфография. Правописание гласных. Правописание согласных. Правописание букв, обозначающих сочетание двух звуков. Правописание букв "ъ" и "ь".
Орфографический словарь. Орфографические нормы языка.

Морфемика (морфемный строй языка) и словообразование

Общие сведения о строении и образовании слов. Морфема как минимальная значимая единица языка. Корень и аффикс. Однокоренные слова. Образование новых слов при помощи аффиксов. Их роль в словообразовании слов различных частей речи.
Аффиксы, виды аффиксов: словообразовательные и модальные аффиксы. Непроизводные и производные основы.
Способы словообразования в татарском языке. Корневые слова. Производные слова. Сложные слова, структурные виды сложных слов: собственно сложные, составные, парные. Основные различия в строении слов в татарском и русском языках.
Понятие об этимологии.
Морфемный и словообразовательный анализ.

Лексикология и фразеология

Слово как основная единица языка. Лексическое значение слова. Однозначные и многозначные слова. Прямое и переносное значения слова. Антонимы, синонимы, паронимы, омонимы и их виды.
Слова тюрко-татарского происхождения и заимствования.
Словарный состав татарского языка: архаизмы, историзмы, неологизмы и их виды. Диалектные слова. Термины и профессионализмы. Жаргонная лексика.
Фразеологизмы, их значения. Особенности употребления фразеологизмов в речи.
Словари различных типов, их использование в различных видах деятельности.
Основные лексические нормы татарского языка. Лексический анализ слова.

Морфология

Части речи как лексико-грамматические разряды слов. Классификация частей речи. Части речи самостоятельные, служебные, модальные. Их семантические, морфологические и синтаксические особенности. Способы образований слов различных частей речи, их семантика и особенности употребления.
Основные морфологические нормы татарского языка.
Морфологический анализ слова.

Синтаксис

Общее понятие о синтаксисе. Словосочетание и предложение. Синтаксическая связь в предложении. Сочинительная и подчинительная связь.
Предложение. Члены предложения, главные и второстепенные члены. Порядок слов в предложении.
Виды простых предложений. Распространенные и нераспространенные предложения. Полные и неполные предложения. Особенности употребления в речи односоставных предложений.
Общие сведения об утвердительных и отрицательных предложениях.

Прямая и косвенная речь. Диалог, пунктуационное оформление диалога.

Понятие о сложных предложениях. Виды сложных предложений. Сложносочиненное предложение. Сложносочиненные предложения, связанные при помощи союзов, бессоюзные предложения.

Понятие о сложноподчиненных предложениях. Строение сложноподчиненных предложений в татарском и русском языках. Синтетическое сложноподчиненное предложение, способы связи в данном виде предложений, знаки препинания. Аналитическое сложноподчиненное предложение, способы связи и знаки препинания.

Придаточные предложения, их виды. Сложные предложения с разными видами связи.

Общие сведения о синтаксисе текста.

Основные синтаксические нормы языка.

Синтаксический анализ.

Пунктуация

Знаки препинания в татарском языке. Случаи постановки знака тире между подлежащим и сказуемым. Знаки препинания в предложениях с обособленными уточняющими членами предложения, с обращениями и вводными словами. Знаки препинания при однородных членах предложения.

Диалог, знаки препинания при диалоге. Знаки препинания в предложениях с прямой речью.

Знаки препинания в сложных предложениях.

Стилистика и культура речи

Понятие об устной и письменной речи. Корректное использование в речи синонимов, антонимов и т.д. Роль синтаксических синонимов в развитии культуры речи и совершенствовании стиля.

Понятие о культуре речи. Общие сведения о требованиях, предъявляемых к устной и письменной литературной речи. Возможности использования в речи различных лексических средств (синонимы, антонимы, слова-кальки, фразеологизмы, пословицы и поговорки).

Язык и культура

Речевой этикет татарского языка. Употребление соответствующих норм речевого этикета в зависимости от типа коммуникации.

Умение выявлять в тексте языковые единицы с национально-культурным компонентом значения и умение объяснять их значение с помощью толкового, этимологического, фразеологического и т.д. словарей.

Календарь- тематик план

Туган тел (Татар теле) 5 нче класс

Дәрес №	Дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты	
			План буенча	Факт буенча
1.	Аралашу чарасы буларак тел./ Язык - средство общения.	1		
2.	Фонетика бүлеген кабатлау./ Повторение раздела фонетика.	1		
3.	Ясалышы буенча сүз төрләрен кабатлау./ Словообразование.	1		
4.	Лексикология бүлеген кабатлау. / Повторение раздела «Лексикология»	1		
5	Сүз төркемнәре.\Части речи	1		
6	Кереш контроль диктант\Стартовый контрольный диктант	1		
7	Хаталарны төзәтү өстендә эш. Сүз төркемнәре.\части речи.	1		
8	Исем. Ялгызлык һәм уртаклык исемнәр.\ Имя существительное. Имена существительные собственные и нарицательные.	1		
9	Конкрет һәм абстракт мәгънәле исемнәр. \ Конкретные и абстрактные имена существительные	1		
10	Исемнәрнең берлек һәм күплек төре. \ Число имен существительных.	1		
11	Исемнәрнең килеш белән төрләнеше. \ Склонение имен существительных по падежам.	1		
12	Алмашлык. Исем алмашлыклары. \ Местоимения. Именные местоимения.	1		
13	Исем алмашлыкларының килеш белән төрләнеше. \ Склонение по падежам именных местоимений	1		
14-15	Бсү. Изложение. “Песнәк белән Әнисә” \ развитие речи . Изложение	2		
16.	Сан. Саннарның төзелеш ягыннан төрләре. \ Имя числительное. Числительные простые, сложные и составные; их правописание.	1		
17	Сан алмашлыклары. Сан алмашлыклары. / Числительные местоимения.	1		
18	Сыйфат һәм сыйфат алмашлыклары. /Прилагательное, качественные местоимения	1		
19	Синоним һәм антоним сыйфатлар.\ / Синоним и антоним прилагательных.	1		
20	Контроль диктант (I чирек өчен). “Көмеш елга”. \ Контрольный диктант	1		
21	Хаталарны төзәтү өстендә эш. Работа над ошибками	1		
22.	Фигыль һәм аның мәгънәләре. / Глагол	1		
23	Фигыльләрнең барлык-юклык формасы. ./ Категория утверждения-отрицания	1		
24	Боерык фигыль. \ Повелительное наклонение	1		

25	Шарт фигыль. ./ Условное наклонение	1		
26	Хикәя фигыль, аның заман формалары. / Повествовательное наклонение	1		
27	Фигыльләрдә басым. / Ударение в глаголах	1		
28	Рәвеш. / Наречие	1		
29	Антоним рәвешләр./ антонимы в наречиях	1		
30	Рәвеш алмашлыклары. / Местоименные наречия	1		
31-32	Сүз төркемнәрен гомумиләштереп кабатлау. / Повторение частей речи	2		
33	Синтаксис һәм пунктуация турында төшенчә. Җөмлә. / Синтаксис и пунктуация. Предложение.	1		
34	Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләре. Хикәя җөмлә. ./ Виды предложений по цели высказывания. Повествовательные предложения	1		
35	Сорау җөмлә. / Вопросительные предложения.	1		
36	Боерык җөмлә. / Побудительные предложения	1		
37	Тойгылы җөмлә. ./ Восклицательные предложения.	1		
38	Интонация һәм тыныш билгеләре. / Интонация и знаки припенания	1		
39	Жыйнак җөмлә. / Нераспространенные предложения.	1		
40	Җөмләнең баш кисәкләре / Главные члены предложения.	1		
41	Гади һәм кушма җөмлә. ./ Простое и сложное предложения.	1		
42	Контроль диктант (II чирек өчен). “Тукран баласын коткару”. \Контрольный диктант	1		
43	Хаталарны төзәтү өстендә эш. ./ Работа над ошибками	1		
44	Иярчен кисәкләр. Җәенке җөмлә. / Второстепенные члены предложений. Распространенное предложение	1		
45	Аергыч. ./ Определение	1		
46	Тәмамлык. / Дополнение	1		
47	Хәл. / Обстоятельство	1		
48	Сүзтезмә. Словосочетание	1		
49	Сүзтезмәләрне тикшерү.\ Разбор словосочетании	1		
50	Җөмләнең тиңдәш кисәкләре. / Однородные члены предложения	1		
51	Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләре. , гомумиләштерүче сүзләр./ Обобщающие слова при однородных членах.	1		
52	Сочинение	1		
53	Фонетика, орфоэпия , орфография турында төшенчә. Сөйләм органнары./ Фонетика, орфоэпия, орфография. Органы речи.	1		
54	Сузык һәм тартык авазлар. ./ Гласные и согласные звуки.	1		

55	Сузык һәм тартык авазлар таблицасы. / Таблица гласных и согласных звуков.	1		
56	Сузык һәм тартык авазлар таблицасы.	1		
57	Иҗек һәм басым. / Слог и ударение.	1		
58	Дифтонглар. ./ Дифтонги Миниатюрное изложение	1		
59	Б.с.ү. Миниатюр изложение “Нинди әйбәт”	1		
60	Сингармонизм законы турында төшенчә. төшенчә./ Законы сингармонизма.	1		
61	Рәт гармониясе. ./ Гармония рядов	1		
62	Ирен гармониясе. / Гармония губ	1		
63	**[к], [г]** һәм **[қ], [ғ]** тартыклары. ./ Согласные звуки[к [г], [къ] [гъ]	1		
64	**[қ], [ғ]** авазларының язуда бирелеше. / Правописание [қ], [ғ]	1		
65	Сүзлек диктанты. **[h], [х]** тартыклары. \ Словарный диктант. Согласные звуки [h] и [х]	1		
66-67	Б.с.ү. Иҗади биремле изложение “Яз билгеләре” / Изложение с грамматическим заданием	2		
68	Сүзлек диктанты**. [н]** һәм **[ң]** тартыклары/ Словарный диктант. Согласные звуки [н] и [ң].	1		
69	**[w**] һәм **[в]** тартыклары. ./ Согласные звуки [w]и [в].	1		
70	Эш кәгазьләре: мәкалә язу. / Деловые бумаги: Статья. Словарный диктант	1		
71 72	Сөйләмдә авазлар үзгәреше. үзгәреше./ Изменение звуков в потоке речи.	2		
73	**Е, ё, ю, я** хәрефләренең дөрес язылышы. ./ Правописание е, ё, ю, я.	1		
74	**ь** һәм **ъ** хәрефләренең дөрес язылышы. ./ Правописание ь и ъ	1		
75	Күрмә диктант. Фонетика,орфоэпия һәм орфография бүлекләрен кабатлау. Зрительный диктант. Повторение	1		
76.	Сүзләргә фонетик анализ/ Фонетический разбор	1		
77	Контроль диктант (III чирек өчен). “Урман чишмәсе’’/ Контрольный диктант	1		
78	Хаталарны төзәтү өстендә эш. ./ Работа над ошибками	1		
79	Лексикология һәм сөйләм культурасы турында төшенчә. Сүзнең лексик мәгънәсе. Лексикология.Лексическое значение слова	1		
80	Бер һәм күп мәгънәле сүзләр. ./ Однозначные и многозначные слова.	1		
81	Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәсе. . / Переносное и прямое значение слова.	1		
82	Омонимнар. / Омонимы	1		
83	Синонимнар. ./ Синонимы	1		
84	Антонимнар. ./ Антонимы	1		
85	Фразеологик әйтелмәләр. / Фразеологизмы.	1		

86	Телнеӊ сүзлек составы / Словарный состав языка	1		
87	Бсү Миниатюр изложение “Мәхәббәт”	1		
88	Алынмалар. Сайланма диктант. диктант/ Заимствованные слова	1		
89	Татар теленеӊ кулланылыш өлкәсе ягыннан сүзлек составы. / Область употребления словарного состава татарского языка.	1		
90	Татар теленеӊ кулланылыш өлкәсе ягыннан сүзлек составы.	1		
91	Татар теленеӊ кулланылыш дәрәҗәсе ягыннан сүзлек составы. Контроль кисем.(15 мин.) .)/ Состав словаря по уровню использования татарского языка	1		
92	Сөйләм формалары: Монологик һәм диалогик сөйләм. \Речь диалогическая и монологическая.	1		
93	Текст, аның темасы. Төп уй. Гади план төзү.\Текст. Тема текста. Основная мысль. План текста (простой).	1		
94	Эш кәгазьләре: хат язу. ./ Деловые бумаги: письмо.	1		
95	Сүзлекләр. Сүзлекләр һәм алардан файдалану./ Словари.Умение пользоватся учебными словарями.	1		
96	Сүзлекләр. Төрләре. Словари. Виды.	1		
97	Лексикология бүлеген кабатлау. ./ Повторение.	1		
98	Сүзләргә лексик анализ./ Лексический разбор слова.	1		
99	Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. / Повторение изученного.	1		
100	Контроль диктант (еллык) “Керпе һәм аның балалары”\ Контрольный диктант	1		
101	Хаталарны төзәтү өстендә эш. / Работа над ошибками	1		
102	Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. \ Повторение изученного.	1		
103	Тестлар эшләү.	1		
104- 105	Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. Повторение изученного. Йомгаклау/ Обобщение	1 1		

Туган тел (Татар теле)   6 нчы класс

№	Дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты	
			План буенча	Факт буенча
1.	Тел- иң әһәмиятле аралашу чарасы.\ Язык -средство общения.	1		
2.	Алдагы сыйныфларда үткәннәрне кабатлау. Җөмләнең баш кисәкләре\ Повторение. Главные члены предложения.	1		
3.	Җөмләнең иярчен кисәкләре.\ Второстепенные члены предложения	1		
4.	Ясалышы ягыннан сүз төрләре\Виды словообразования.	1		
5	Кереш контроль диктант \Стартовый контрольный диктант	1		
6	Морфология турында төшенчә. Сүз төркемнәре. \Части речи.	1		
7	Исем.Уртаклык һәм ялгызлык исемнәр \Имя существительное. Собственные и нарицательные существительные.	1		
8	Исемнәрнең мәгънә төркемчәләре. \Конкретные и абстрактные имена существительные	1		
9	Исемнәрнең ясалышы һәм язылышы. / Способы образования имен существительных	1		
10	БСҮ: фикер йөртү тибындагы контроль сочинение язу “Кешене хезмәт бизи”.	1		
11	Исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Баш килештәге исемнәр.Иялек килешендәге исемнәр. \Склонение имён существительных по падежам. Иминительный падеж. Родительный падеж.	1		
12	Төшем,юнәлеш,чыгыш,урын-вакыт килешендәге исемнәр \Винительный, Дательный, творительный, предложный падежи.	1		
13	Исемнәрнең тартым белән төрләнеше.Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше.\ Имена существительные с аффиксом принадлежности. / Склонение по падежам имён существительных с аффиксами принадлежности.	1		
14	Синоним исемнәр / Имена существительные: синонимы, антонимы	1		
15	Исемнәргә фонетик,морфологик анализ ясау. Повторение по теме «Имя существительное». Морфологический и фонетический анализ	1		
16	Исем сүз төркемнәрен гомумиләштереп кабатлау. Контроль тест биремнәре үтәү. Повторение по теме «Имя существительное»Контрольный тест	1		
17	Сыйфат сүз төркеме. \Имя прилагательное.	1		
18	Сыйфатларның ясалышы һәм язылышы. / Словообразование и правописание имен прилагательных			

19	Сыйфат дәрәҗәләре. /Степени сравнения имен прилагательнвых	1		
20	Синоним һәм антоним сыйфатлар \ Синоним и антоним прилагательных	1		
21	БСҮ: К. Максимовның “Натюрморт” картинасы буенча сочинение-тасвирлама язу. / Сочинение-описание по картине К. Максимова “Натюрморт”	1		
22.	Сыйфатларның исемләшүе һәм җөмләдә кулланылышы./ Употребление имен прилагательных в предложениях	1		
23	Сыйфатларга морфологик анализ ясау. / Морфологический разбор	1		
24	Сыйфатларны гомумиләштереп кабатлау./ Повторение имен прилагательных	1		
25	Контроль диктант. “Авылым табигате” (I чирек өчен).	1		
26	Хаталарны төзәтү өстендә эш / Работа над ошибками. Иҗади сүзлек диктанты.	1		
27	Сан. Гарәп һәм рим цифрлары./ Имя числительное. Арабские и римские цифры	1		
28	Ясалышы ягыннан сан төрләре, һәм аларның дөрес язылышы. /Словообразование и правописание числительных.	.1		
29	Сан төркемчәләре. Микъдар саны. / Разряды числительных по строению и значению. Количественные числительные.	1		
30	Тәртип һәм бүлем саны./ Порядковые и разделительные числительные	1		
31	Чама һәм җыю саны / собирательные числительные Автобиография язу.	1		
32	Эш кәгазьләре: акт язу. Деловые бумаги. Акт	1		
33	Саннарның җөмләдә кулланылышы / Употребление имен числительных в предложениях	1		
34	Санга морфологик анализ ясау./ Морфологический разбор.	1		
35	Саннарны гомумиләштереп кабатлау./ Повторение имен числительных.	1		
36	Грамматик биремле диктант. “Сарымсак”	1		
37	Хаталар өстендә эш. Рәвеш турында төшенчә / Работа над ошибками. Понятие о наречиях	.1		
38	Рәвешнең ясалышы ягыннан төрләре, дөрес язылышы. / Словообразование, разряды, правописание наречий.	1		
39	Рәвеш төркемчәләре. Саф рәвешләр. Охшату-чагыштыру рәвешләре / Разряды наречий по значению. ./ Наречия образа действий	1		
40	Күләм-чама рәвешләре. / Наречия меры и степени	1		
41	Вакыт һәм урын рәвешләре./ Наречия места, времени	.1		
42	Сәбәп-максат рәвешләре./ Наречия цели, причины	1		
43	БСҮ.Контроль изложение “Ике йөрәкле кеше”	1		
44	Хаталар өстендә эш. Рәвешләрнең җөмләдә кулланылышы.Рәвеш дәрәҗәләре. Работа над ошибками. Употребление наречии в предложениях.	1		

45	Рәвешләрне гомумиләштереп кабатлау. Рәвешкә морфологик, фонетик анализ ясау. / Повторение наречий. Морфологический анализ.	1		
46	Контроль диктант "Төнбоек"	1		
47	Хаталар өстендә эш. \Работа над ошибками	1		
48	Алмашлык. Алмашлык турында төшенчә. / Понятие о местоимениях	1		
49	Алмашлык төркемчәләре. Зат алмашлыклары. / Разряды местоимений. Личные местоимения.	1		
50	Күрсәтү алмашлыклары. Күрсәтү алмашлыкларының төрләнеше. / Указательные местоимения, их склонение	1		
51	Сорау һәм тартым алмашлыклары. / Вопросительные и притяжательные местоимения	1		
52	БСҮ. Диалог төзү: Чын дус нинди була?‖Диалог	1		
53	Билгеләү һәм билгесезлек алмашлыклары. / Определительные и неопределенно личные местоимения	1		
54	Юклык алмашлыклары. / Отрицательные местоимения	1		
55	Хәтер диктанты язу. "Туган як табигате". Эш кәгазьләре: расписка язу. Расписка турында төшенчә формалаштыру.\ Письмо по памяти. Природа родного края. Деловые бумаги.Расписка	1		
56	Алмашлыкларның җөмләдә кулланылышы. Алмашлыкларның ясалышы. /Употребление местоимений в предложениях. Образование местоимений.	1		
57	Искәртмәле диктант язу. " Ләкләк".	1		
58	Алмашлыкларны гомумиләштереп кабатлау.Алмашлыкларга морфологик, фонетик анализ ясау. / Повторение местоимений. Морфологический разбор.	1		
59	Фигыль сүз төркеме.\ Глагол	1		
60	Фигыльләрнең ясалышы / Словообразование глаголов, виды	1		
61	Фигыльнең башлангыч формасы. Барлык-юклык тӛре. Юклык тӛрендәге фигыльләрдә басым. / Начальная форма глагола, категория утверждения-отрицания. Ударерение в глаголах с отрицанием.	1		
62	Фигыль юнәлешләре. / Залоги глаголов.	1		
63	Затланышлы фигыльләр (теләк һәм боерык фигыль) / Спрягаемые глаголы	1		
64	Хикәя фигыль. Шарт фигыль. /Глаголы изъявительного наклонения. Глаголы условного наклонения.	1		
65	Хикәя фигыль. Хикәя фигыльнең заман формалары./ Временные формы глагола изъявительного наклонения.	1		
66	Затланышлы фигыльләрне гомумиләштереп кабатлау. Морфологик анализ. **Тест эшләү**	1		
67	Искәртмәле диктант "Тамчылар"	1		

68	Затланышсыз фигыльләр. Сыйфат фигыль. / Неспрягаемые личные глаголы. Причастие	1		
69	Сыйфат фигыльнең заман формалары. / Причастия настоящего, прошедшего и будущего времени.	1		
70	БСҮ. Туган як табигате турында сочинение-хикәя язу “Кышкы маҗара” (контроль).	1		
71	Сочинениене бергәләп тикшерү, язмадагы орфографик, пунктуа-цион. Грамматик хаталарны, сөйләм һәм стиль хаталарын табу, төзәтү күнекмәләре.	.1		
72	Хәл фигыль.Хәл фигыльнең кулланылышы һәм дөрес язылышы. Хәл фигыльләрнең төрләре. / Деепричастие, его грамматические признаки, применение. Виды деепричастий.	1		
73	Исем фигыль турында төшенчә. / Имя действия, его значение.	1		
74	Исем фигыльнең исемгә әйләнүе. / Имя действия и сустантивация.	1		
75	Контроль диктант язу.(III чирек өчен) «Төн күгәрчене»	1		
76	Хаталар өстендә эш. Инфинитив. / Работа над ошибами. Инфинитив	1		
77	Фигыльләрдә дәрәҗә категориясе. / Категория степени глагола	1		
78	Ярдәмче фигыльләр. Ярдәмче фигыльләрнең җөмләдә кулланылышы. / Служебные глаголы. Употребление служебных глаголов в речи	1		
79	Мөстәкыйль фигыльләрнең ярдәмче фигыль ролендә кулланылуы./ Самостоятельные и вспомогательные глаголы.	1		
80-81	Бәйләнешле сөйләм үстерү. Изложение язу.”Көчле нәфрәт”	2		
82	Хаталар өстендә эш. Фигыльләрне гомумиләштереп кабатлау. / Работа над ошибками. Повторение глаголов	1		
83	Хәтер диктанты. Фигыльгә морфологик анализ. / Морфологический разбор	1		
84	Контроль эш (тестлар): фигыльләрне гомумиләштереп кабатлау./ Контрольный тест: повторение глаголов	1		
85	Ияртемнәр турында төшенчә. / Понятие о звукоподражательных словах	1		
86	Хәбәрлек сүзләр турында гомуми төшенчә. /Предикативные слова.	1		
87	Хәбәрлек сүзләрнең мәстәкыйль сүз тәркемнәре белән уртак билгеләре. \Хәбәрлек сүзләрне морфологик яктан тикшерү.Морфологический анализ модальныз слов	1		
88	Контроль сочинение	1		
89	Бәйлек һәм аның төркемчәләре. / Предлоги и их разряды.	1		
90	Сайланма диктант. Бәйлек сүзләр, аларның кулланылу үзенчәлекләре. / Послеложные слова и их употребление	1		
91	Теркәгеч һәм аның төркемчәләре. / Союзы их разряды	1		

92	Теркәгечләрнең дөрес язылышы аларны җөмләдә куллану. / Правописание союзов. Употребление союзов и союзных слов в предложениях.	1		
93	Бс ү. Контроль изложение язу. “Чын дус” (Мет.кул., Р.Г.Хәсәншина, 2016, 181 б.)	1		
94	Модаль сүз төркемнәре. Кисәкчә һәм аның төркемчәләре. / Модальные части речи Частицы, их разряды	1		
95	Кисәкчәләрнең дөрес язылышы. / Употребление частиц в речи и правописание.	1		
96	Диктант (теркәгечләрнең, кисәкчәләрнең язылышы)	1		
97	Ымлыклар турында төшенчә / Междометия	1		
98	Модаль сүзләр турында гомуми төшенчә. / Модальные слова. Их семантика и особенности употребления.	1		
99	Сүз төркемнәрен гомумиләштереп кабатлау. / Повторение части речи	1		
100	Контроль диктант «Аккош» (Мет.кул., Р.Г.Хәсәншина, 2016, 178 б.)	1		
101	Хаталарны төзәтү өстендә эш / работа над ошибками	1		
102	Дәреслек ахырындагы белемеңне үзлегеңнән тикшерү күнегүләре яки иҗади эшләр үтәү.	1		
103	Укучыларның аңлап уку тизлеген, сәнгатьле итеп уку һәм укыганның эчтәлеген аңлау дәрәҗәләренә контроль. әү.	1		
104 105	Дәреслек ахырындагы белемеңне үзлегеңнән тикшерү күнегүләре яки иҗади эшләр үтәү. Үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. Йомгак./Обобщение	1		

Туган тел (Татар теле) 7 нче класс

№	Дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты	
			план	факт
1	Телнең кеше тормышында һәм җәмгыятьтә тоткан урыны\ Значение языка в жизни человека и общества	1		
2	Мөстәкыйль сүз төркемнәре һәм хәбәрлек сүзләр\ Повторение. Части речи самостоятельные, предикативные слова.	1		
3	Модаль һәм бәйләгеч сүз төркемнәре\ части речи служебные, модальные.	1		
4	*Кереш контроль эше: грамматик биремле диктант «Лагерьда сабантуй»*	1		
5	Хаталарны төзәтү өстендә эш. Сүзнең мәгънәле кисәкләре / Работа над ошибками. Смысловые части слова	1		
6	Кушымчалар һәм аларның төрләре / Окончания и их виды	1		
7	Тамыр һәм ясалма нигез. Ясалышы ягыннан тамыр һәм ясалма сүзләр / Основа слова. Корневая и непроизводная	1		
8	Сүзләрне төзелеше һәм ясалышы ягыннан тикшерү Татар телендә сүз ясалышы ысуллары / Словообразование. Способы образования слов.	1		
9	Синтаксиска кереш. Төп синтаксик берәмлекләр. Сүзтезмә турында гомуми төшенчә / Понятие о синтаксисе. Синтаксические единицы.	1		
10	Синтаксик берәмлекләр. Сүзтезмә. / Синтаксические единицы. Словосочетание	1		
11	Сүзтезмәләрне тикшерү \Синтаксический анализ словосочетаний.	1		
12	*БСҮ. “Туган як көзе “темасына сочинение.*	1		
13	Җөмлә турында гомуми төшенчә. Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләре. Хикәя җөмлә. / Простое и сложное предложение. Предложения по цели высказывания. Повествовательное предложение	1		
14	Сорау җөмлә.. Боерык җөмлә. Сорау җөмлә.Сорау җөмләдә сүзләрнең урнашуы. / Вопросительное предложение.	1		
15	Боерык җөмлә. Тойгылы җөмлә / Побудительное предложение. / Восклицательное предложение.	1		
16	*Диктант “ Балык тотканда”. З.Н.Хәбибуллина.Диктантлар җыентыгы.113 б.*	1		
17	Хаталар өстендә эш. Җөмләдә сүзләр бәйләнеше. Тезүле бәйләнеш/ Работа над ошибками. Связь слов в предложении. Сочинительная связьТезүле бәйләнеш	1		
18	Ияртүле бәйләнеш / Подчинительная связь.	1		
19	*Бәйләнешле сөйләм үстерү Мәкалә язу: «Мәктәбем тормышыннан»*	1		

20	Сөйләмдә сүзләрнең туры һәм кире тәртибе. Инверсия. Логик басым / / Прямой и обратный порядок слов в речи. Логическое ударение	1		
21	Ике составлы җөмлә турында төшенчә. Җыйнак һәм җәенке җөмләләр / Двусоставные предложения. Распространённые и нераспространённые предложения.	1		
22	Җөмләнең баш кисәкләре. Ия һәм аның төрләре: гади ия, тезмә ия; аның җөмләдәге урыны./ Главные члены предложения. Подлежащее. Способы выражения подлежащего.	1		
23	Хәбәр һәм аның төрләре: гади хәбәр, кушма хәбәр, аларның белдерелүе, аның җөмләдәге урыны. /Простое и составное сказуемое (глагольное и именное). Способы выражения Употребление их в речи.	1		
24	Ия белән хәбәрнең җөмләдәге урыннары. (Кабатлау) Ия белән хәбәр арасына сызык кую очраклары. / Тире между подлежащим и сказуемым.	1		
25	*Контроль диктант «Мәкальләр»\ “Алиянең чебешләре”*	1		
26	Хаталар өстендә эш. Җөмләнең иярчен кисәкләре, аларның мәгънәләре һәм сөйләм төзүдәге роле. Аергыч, аның белдерелүе, сораулары; җөмләдәге урыны . Тиңдәш һәм тиңдәш түгел аергычлар / Работа над ошибками. Второстепенные члены предложения: определение. Однородные и неоднородные определения	1		
27	Аергыч һәм аның белдерелүе Аергычның аерылмышы белән бәйләнеше	1		
28	Тәмамлык турында төшенчә, сораулары, җөмләдәге урыны. Дополнение.	1		
29	Туры һәм кыек тәмамлык, аларның белдерелүе, җөмләдәге урыны. / Прямое и косвенное дополнение. Способы выражения дополнения.	1		
30	*БСҮ. Сочинение № 4. Портрет нигезендә сыйфатлама элементларын кулланып хикәяләү. Сөембикә-ханбикә*	1		
31	БСҮ. Хаталар өстендә эш. Эш кәгазьләре: Гариза турында төшенчә, аны язу күнегүләре. / Развитие речи. Заявление.	1		
32	Аныклагыч, аның белдерелүе, җөмләдәге урыны /Приложение. Способы выражения.	1		
33	Аныклагычларның аерымлануы, алар янында тыныш билгеләре ./ Обособление приложений. Знаки препинания	1		
34	*Бәйләнешле сөйләм үстерү. Иҗади биремле изложение «Коткарды»*	1		
35	Хаталар төзәтү буенча эш. Хәл һәм аның төрләре турында гомуми төшенчә \ Работа над ошибками. Обстоятельство.Виды обстоятельств.	1		
36	Вакыт хәле, аның белдерелүе, җөмләдәге урыны.Урын хәле, аның белдерелүе, җөмләдәге урыны / Обстоятельства места и времени. Способы выражения.	1		

37	Сәбәп һәм максат хәлләре, белдерелүе, җөмләдәге урыны / Обстоятельство причины и цели. Способы выражения.	1		
38	Сайланма диктант «Урман тургае»	1		
39	Рәвеш һәм күләм хәлләре, белдерелүе, җөмләдәге урыны. /Обстоятельства образа действия, меры и степени. Способы выражения обстоятельств. Употребление их в речи	1		
40	Шарт һәм кире хәл\ Обстоятельства условия и уступки. Способы выражения.	1		
41	Иярчен кисәкләрне гомумиләштереп кабатлау / Повторение второстепенных членов предложения	1		
42	*Бәйләнешле сөйләм үстерү. Контроль изложение «Табылдык»*	1		
43	Аерымланган хәлләр турында гомуми төшенчә Аерымланган хәлләр янында тыныш билгеләре / Обособленные обстоятельства и знаки препинания при них.	1		
44	Аерымланган вакыт, рәвеш, күләм хәлләре / Обособленные обстоятельства времени, образа действия, меры и степени	1		
45	Аерымланган сәбәп һәм аерымланган максат хәлләре / Обособленные обстоятельства причины и цели	1		
46	Аерымланган шарт һәм аерымланган кире хәлләр / Обособленные обстоятельства условия и уступки	1		
47	Аныклагычларның аерымлануы һәм алар янында тыныш билгеләре / Обособление приложений. Знаки препинания при них	1		
48	Җөмлә кисәкләрен гомумиләштереп кабатлау кабатлау / Повторение членов предложения.	1		
49	Грамматик биремле диктант «Яз авазы»	1		
50	Җөмләнең модаль кисәкләре Эндәш сүзләр. Эндәш сүзләр янында тыныш билгеләре ./ Обращения. Знаки препинания при них.	1		
51	Кереш сүзләр.Кереш сүзләр янында тыныш билгеләре / Вводные слова и предложения. Знаки препинания при них.	1		
52	Кереш җөмләләр һәм алар янында тыныш билгеләре / Вводные предложения. Знаки препинания при них.	1		
53	Җөмлә башында әйе, юк сүзләре, алар янында тыныш билгеләре / Слова да, нет, в начале предложения, при них знаки препинания.	1		
54	*Бәйләнешле сөйләм үстерү. Миниатюр изложение «Ипекәй»*	1		
55	Җөмләнең тиңдәш кисәкләре турында гомуми төшенчә Тиңдәш кисәкләрне бәйләүче чаралар/ Однородные члены предложеия. Связь слов в предложениях с однородными членами.	1		
56	Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләре / Знаки препинания в однородных	1		

	членах предложения.			
57	Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр/ Обобщающее слово в однородных членах предложения и знаки препинания.	1		
58	Тиңдәш кисәкләрне гомумиләштереп кабатлау Контроль эш (тестлар)./ Обобщение и повторение однородных членов	1		
59	Бәйләнешле сөйләм үстерү. Миниатюр сочинение «Язгы өмәдә»	1		
60	Тулы һәм ким җөмләләр турында төшенчә Ким җөмләләрнең сөйләмдә кулланылышы /Полное и неполное предложения.Употребление их в речи.	1		
61	Раслау һәм инкарь җөмләләр / Утвердительные и отрицательные предложения	1		
62	Бер составлы җөмләләр Бер составлы исем җөмлә / Односоставные предложения. Односоставное именное предложение	1		
63	Бер составлы фигыль җөмлә / Односоставное глагольное предложение.	1		
64	*Бәйләнешле сөйләм үстерү Контроль изложение «Сирень һәм роза»*	1		
65	Җөмләнең төрле урыннарында килгән ымлыклар һәм ияртемнәр Ымлыклар һәм ияртемнәр янында тыныш билгеләре /Междометия и звукоподражательные слова. Знаки препинания при них.	1		
66	Ымлыклар янында тыныш билгеләре / Знаки препинания при междометиях	1		
67	Ияртемнәр янында тыныш билгеләре / Знаки препинания при звукоподражательных словах	1		
68	*Контроль диктант “Сәбәп”*	1		
69	Гади җөмлә синтаксисын кабатлау / Повторение синтаксис простого предложения	1		
70	Гади җөмлә синтаксисын гомумиләштереп кабатлау. Йомгаклау./ Обобщение	1		

Туган тел (Татар теле)   8 нче класс

Дәрес №	Дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты	
			План буенча	Факт буенча
1.	Тел гыйлеменең бүлекләре. 7 класста үткәннәрне искә төшерү\ Лингвистика.	1		
2.	Гади җөмлә синтаксисы / Синтаксис простого предложения	1		
3.	*Кереш контроль диктант.“Җәйге истәлек“*	1		
4.	Туры һәм кыек сөйләм турында гомуми мәгълүмат. / Прямая и косвенная речь. Способы передачи чужой речи: прямая и косвенная речь.	1		
5	Туры сөйләм янында тыныш билгеләре. / Знаки препинания при косвенной и прямой речи	1		
6	Диалог.	1		
7	Монолог . Диалогтагы һәм монологтагы репликаларның язмада бирелеше әйләндерү./ Способы передачи прямой речи в косвенную в монологе.	1		
8	Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерү.	1		
9	Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерү күнегүләре. ./ Способы передачи прямой речи в косвенную в монологе.	1		
10	*БСҮ.Контроль изложение “Бикмүш бабай”*	1		
11	Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә. / Понятие о сложном предложении.	1		
12	Тезмә кушма жөмлә турында гомуми төшенчә. / Сложносочиненные предложения	1		
13	Теркәгечле тезмә кушма җөмләләр. Теркәгечле тезмә кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре \Союзное сложносочиненные предложения, знаки препинаниях в них	1		
14	Теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр. Теркәгечсез тезмә кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре \Бессоюзное сложносочиненное предложение, знаки препинаниях в них	1		
15	Тезмә кушма җөмләләрне кабатлау күнегүләре.	1		
16	*Контроль диктант “Җәйге истәлек”*	1		
17	*БСҮ. Изложение. “Синең әниең*	1		
18	Иярченле кушма җөмләләр турында гомуми төшенчә./ Понятие о сложноподчиненном предложении.	1		
19	Синтетик иярчен җөмләләр.	1		
20	Синтетик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре. \Синтетические сложноподчиненные предложения, знаки препинания	1		
21	Аналитик иярчен җөмләләр. / Аналитические сложноподчиненные предложения	1		
22.	Аналитик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре. \ Аналитические	1		

	сложноподчиненные предложения, знаки препинания.			
23	БСҮ. Мөстәкыйль эш. “Аналитик һәм синтетик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре.” Самостоятельная работа	1		
24	Контроль диктант. “Кышкы юлда”, З.Н.Хәбибуллина “Дикт. ж.” 146-б.	1		
25	Иярченле кушма жөмләләр синонимлыгы. / Синонимика сложноподчиненных предложений.	1		
26	Иярченле кушма жөмләләрнең синонимик вариантлары. / Синонимика сложноподчиненных предложений.	1		
27	БСҮ Контроль изложение«Автобустагы исем» (22 нче бит. Я.Х.Абдрәхимова “Татар теленнән бәйләнешле сөйләм үстерү дәресләре”)	1		
28	Иярчен җөмлә һәм аның мәгънә ягыннан төрләре./ Виды сложноподчиненных предложений.	1		
29	Иярчен ия җөмләләр \ Придаточное подлежащное предложения.	1		
30	Иярчен хәбәр җөмләләр. / Придаточное сказуемное предложения	1		
31	БСҮ Контроль изложение	1		
32	Иярчен тәмамлык җөмләләр. җөмләләр./ Придаточное дополнительное предложения.	1		
33	Иярчен аергыч җөмләләр. җөмләләр./ . Придаточное дополнительное предложения.	1		
34	БСҮ .Миниатюр сочинение “Һөнәрләр күп... Кайсын сайларга?..”			
35	Иярчен вакыт җөмләләр. / Сложноподчиненные предложения с придаточными времени, знаки препинания	1		16.
36	Иярчен урын җөмләләр. / Сложноподчиненные предложения с придаточными места	1		
37	Контроль сочинение	1		
38	Иярчен рәвеш җөмләләр / Сложноподчиненные предложения с придаточными образа действия знаки препинания в них.	1		
39	Иярчен күләм җөмләләр.\ Сложноподчиненные предложения с придаточными меры степени, знаки препинания в них.	1		
40	БСҮ. Изложение. “Госпитальдә” 92 нчы бит. З.Н.Хәбибуллина, И.Г.Гыйләҗев “Изложениеләр җыентыгы	1		
41	Хаталар өстендә эш Иярчен сәбәп җөмләләр. җөмләләр./ Сложноподчиненные предложения с придаточными причины, знаки препинания в них.	1		
42	Иярчен максат җөмләләр. ./ Сложноподчиненные предложения с придаточными цели, знаки препинания в них.	1		
43	Иярчен сәбәп һәм иярчен максат җөмләләр. /Сложноподчиненные предложения с придаточными причины и цели, знаки препинания в них.	1		
44	БСҮ. Сочинение “Байлык”	1		

45	Иярчен шарт җөмләләр.\ Сложноподчиненные предложения с придаточными условия	1		
46	Иярчен кире җөмләләр. / Сложноподчиненные предложения с придаточными уступки	1		
47	БСҮ. Фикер йөртү төрендәге сочинение "Инешләрнең башы- чишмә башы булыр, яхшылыкның асылы –тугрылык" Р. Фәйзуллин/ Сочинение размышление	1		
48	Иярченле кушма җөмләләрне гомумиләштереп кабатлау / Повторение сложноподчиненных предложений.	1		
49	*Контроль диктант*	1		
50	БСҮ. Мөстәкыйль эш. Тест.	1		
51	Катлаулы төзелмәләр турында төшенчә. / Понятие о сложных конструкциях.	1		
52	Күп иярченле кушма жөмлә. жөмлә./ Сложноподчинённые предложения с несколькими придаточными	1		
53	Күп иярченле кушма жөмләләрне кабатлау. ./Повторение сложноподчинённые предложения с несколькими придаточными	1		
54	БСҮ.Контроль изложение. "Муса"	1		
55	Тиңдәш иярүле күп иярченле кушма җөмлә. җөмлә./Сложноподчинённые предложения с однородным подчинением.	1		
56	Тиңдәш түгел иярүле күп иярченле кушма жөмлә.Т.т.ияр.к.и.к.ж.-нең компонентларын үзара бәйләүче чаралар, тыныш билгеләре / Сложноподчинённые предложения с неоднородным подчинение	1		
57	Бер-бер артлы иярүле күп иярченле кушма жөмлә. Б.арт.ияр.к.и.к.ж.-нең компонентларын үзара бәйләүче чаралар, тыныш билгеләребилгеләре/ Сложноподчинённые предложения с последовательным подчинением.	1		
58	Берничә төр иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә. / Многокомпонентные ложноподчинённые с предложения со смешанным подчинением.	1		
59	Күп иярченле кушма җөмләләргә синтаксик анализ ясау тәртибе. Синтаксический анализ сложноподчинённых предложений с несколькими придаточными	1		
60	Иярченле кушма җөмләләрне гомумиләштереп кабатлау \ Повторение сложноподчиненных предложений.	1		
61	Катнаш кушма жөмлә турында гомуми төшенчәтөшенчә / Смешанное сложное предложение	1		
62	Катнаш кушма жөмлә компонентларын үзара бәйләүче чаралар. Катнаш кушма җөмләдә тыныш билгеләре \ Связывающие компоненты смешанных сложных предложений	1		
63	Контроль эш. БСҮ.Сочинение "Гыйлемлек- зурлык, наданлык - хурлык" (Мәкаль)	1		

64	БСҮ.Беркетмә язу.\Протокол	1		
65	Катлаулы төзелмәләрне гомумиләштереп кабатлау \Повторение сложных конструкций	1		
66	Катлаулы төзелмәләрне гомумиләштереп кабатлау, күнегүләр эшләү \Повторение сложных конструкций	1		
67	Катлаулы төзелмәләргә синтаксик анализ ясау/ Синтаксический анализ сложных конструкций	1		
68	Тезем.	1		
69	ЙомгаклауТекст синтаксисы турында гомуми төшенчә. Текстның гомуми өлешләре/ Текст как продукт речевой деятельности – речевое произведение. Основные признаки текста: членимость, смысловая цельность, формальная связность, относительная законченность (автономность) высказывания.	1		
70	Йомгаклау/ Итоговый урок.	1		

Туган тел (Татар теле)   9 нчы класс

Дәрес №	Дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты	
			План буенча	Факт буенча
1	Әңгәмә “Туган телем – газиз телем”. Тел һәм аны өйрәнүче фәннәр \ Беседа на тему Туган телем – газиз телем”. Язык и его изучающие предметы.	1		
2	Орфография, орфоэпия. Сөйләм авазлары, аларның кулланылышы.\Речевые звуки и их употребление	1		
3	Аваз һәм фонема.Авазлар чиратлашуы.\Чередование звуков	1		
4	Сөйләмдә аваз үзгәрешләре \Изменение звуков в речи	1		
5	Сүзләрнең әйтелеше һәм язылышы.Сүзләргә фонетик анализ ясау.\Фонетический анализ слов	1		
6	Татар орфографиясенең төп принциплары.\Главные принципы родной (татарской) орфографии	1		
7	Сөйләм авазлары темасы буенча мөстәкыйль эш \ самотоятельная работа	1		
8	Фонетика бүлеген гомумиләштереп кабатлау./Обобщенное повторение раздела фонетики	1		
9	Сүзләргә фонетик анализ ясау.\Фонетический анализ	1		
10.	Грамматик биремле кереш диктант “Көзге урман”/ Входной контрольный диктант с граммтическим заданием “Көзге урман”	1		
11	Татар әдәби теленең сүз байлыгы. Сүзнең лексик мәгънәсе, бер һәм күп мәгънәле сүзләр, сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре./Словарный запас родного языка-лексический смысл слова, прямой и переносной смысл слов /	1		
12	Синонимы / Синонимнар	1		
13	Антонимы / Антонимнар	1		
14	Омонимы и его виды / Хатаклар өстендә эш. Омонимнар, аның төрләре	1		
15	Фразеологические обороты / Фразеологик әйтелмәләр	1		
16	Әдәби әсәрләрдә фразеологизмнарның тоткан урыны \ Место фразеологизмов в литературных произведениях	1		
17	Кулланылыш сферасы ягыннан татар теленең сүзлек составы \ Состав словаря татарского языка со сферой применения	1		
18	Лексикография. Сүзлекләр, аларның төрләре. Сүзлекләр белән эшләү \Словари, их виды. Работа со словарями.	1		
19	Лексикология бүлеген йомгаклау. Контроль эш.	1		

20	БСҮ Изложение “Алма тәме” / Развитие речи. Изложение «Алма тәме»	1		
21	Сочинение- фикерләмә язу\ сочинение рассуждение	1		
22.	Сүз төркемнәре. Мөстәкыйль сүз төркемнәре. Хәбәрлек сүзләр \Части речи. Самостоятельные части речи. Предикативные слова	1		
23	Сүз төркемнәре. Мөстәкыйль сүз төркемнәре. Хәбәрлек сүзләр \Части речи. Самостоятельные части речи. Предикативные слова.	1		
24	Бәйләгеч сүз төркемнәре. \ Служебные части речи.	1		
25	Контрольный диктант «Беренче кар» №2 / Контроль диктант “Беренче кар” №2	1		
26	Работа над ошибками. Модальные части речи / Хаталар өстендә эш. Модаль сүз төркемнәре	1		
27	Работа над ошибками. Модальные части речи / Хаталар өстендә эш. Модаль сүз төркемнәре	1		
28	Морфологический анализ слов / Сүз төркемнәренә морфологик анализ	1		
29 - 30	Сүз ясалышы ысуллары: тамыр, ясалма, кушма, парлы, тезмә, кыскартылма сүзләр/. Способы словообразовании: корень, производные, сложные, парные,составные, сложносокращенные слова	2		
31-32	Сүзләрнең ясалыш буенча төрләре\ Виды слов по способу словообразовании /	2		
33 - 34	Развитие речи. Контрольное сочинение “Яхшылык эшлә дә суга сал” / БСҮ Контроль сочинение “Яхшылык эшлә дә суга сал”	2		
35	БСҮ Сочинеиене анализлау. \ Развитие речи. Анализ сочинений /	1		
36 37	Хаталар өстендә эш .Сүзләр арасында тезүле һәм ияртүле бәйләнеш. \ Работа над ошибками. Сочинительная и подчинительная связь слов	2		
38 39	Ияртүле бәйләнештәге сүзләр арасында мөнәсәбәтләр \ Отношений между словами подчинительной связи	2		
40 41	Җөмләдә кушымча, теркәгеч һәм кисәкчәләрнең язылышы. \ Правописание окончание, союза и частиц в предложений	2		
42	Җөмләдә бәйлек һәм бәйлек сүзләрнең язылышы \ Правописание послелогов в предложений /	1		
43-44	Аерымланган хәлләре булган җөмләдә тыныш билгеләре\ Знаки препинания при обособленных обстоятельствах	2		
45-46	Аныклагычлар янында тыныш билгеләре \ Знаки препинания при поясняющих членах	2		
47	Контроль эш. Тест. \ Контрольная работа. Тест /	1		
48 49	Тиңдәш кисәкләре, гомумиләштерүче сүзләре булган җөмләләрдә тыныш билгеләре. \ Знаки препинания при однородных членах и обобщающих словах	2		

50-51	Кереш яки эндәш сүзе, өстәлмәләре булган җөмләдә тыныш билгеләре.\ Знаки препинания в предложениях с обособленными уточняющими членами предложения, с обращениями и вводными словами	2		16.
52	Контрольное изложение “Таң ату” \Контроль изложение «Таң ату»	1		
53	Җөмләләр арасында тезүле һәм ияртүле бәйләнеш /Сочинительная и подчинительная связь.\	1		
54 - 55	Тезмә кушма җөмләдә тыныш билгеләре.\ Знаки препинания при сложносочинительных предложений	2		
56-57	Иярченле кушма җөмләдә тыныш билгеләре.\ Знаки препинания при сложноподчинительных предложений	2		
58 59	Синтетик иярчен җөмләле иярченле кушма җөмләдә тыныш билгеләре. \ Знаки препинания при синтетических придаточных предложений /	2		
60-61	Аналитик иярчен җөмләле иярченле кушма җөмләдә тыныш билгеләре. \ Знаки препинания при аналитических придаточных предложений /	2		
62-63	Обобщение и повторение сложного предложения / Кушма җөмләләрне гомумиләштереп кабатлау.	2		
64	Развитие речи. Контрольное сочинение по тексту “Ипекәй” / БСҮ. Текст буенча контроль сочинение «Ипекәй» .	1		
65	Хаталар өстендә эш. Әдәби сөйләм һәм аның стильләре \ Работа над ошибками. Литературная речь и стили /	1		
66	Әдәби стиль\ Литературный стиль /	1		
67	Публицистик стиль \ Публицистический стиль /	1		
68	Научный стиль / Фәнни стиль	1		
69	Рәсми стиль/ Официально-деловой стиль\ Развитие речи. Деловые бумаги: написание доверительное /	1		
70	БСҮ.Эш кәгазьләре: ышанычнамә язу.	1		
71	Сөйләмә стиль \ Разговорный стиль	1		
72	Развитие речи. Изложение “Кыр казы” / БСҮ Изложение №3 “Кыр казы”	1		
73	Работа над ошибками. Синонимия как основа стилистики / Хаталар өстендә эш. Стилистиканың нигезе буларак синонимия.	1		
74 - 75-	Синтаксические синонимы. Синонимичность словосочетаний и членов предложений / Синтаксик синонимнар. Сүзтезмәләр , җөмлә кисәкләре синонимлыгы	2		
76	Бер һәм ике составлы җөмләлә синонимлыгы. \ Синонимичность односоставных и двусоставных предложений /	1		
77-78	Туры һәм кыек сөйләм синонимлыгы \Синонимичность прямой и косвенной речи /	2		

79-80	Синонимичность аналитических и синтетических придаточных предложений / Аналитик һәм синтетик иярчен җөмләләр синонимлыгы.	2		
81	Контрольный диктант с грамматическим заданием «Мишә» / Грамматик биремле контроль диктант “Мишә”	1		
82	Тезмә кушма җөмләләр синонимлыгы \ Синонимичность сложносочинительных предложений /	1		
83	Туган (татар) телендә калькалар \ Калька в родном (татарском) языке	1		
84	БСҮ Текст буенча сочинение “Туган туфрак” \Развитие речи. Сочинение по тексту “Туган туфрак” / Работа над ошибками. Культура речи	1		
85	Хаталар өстендә эш. Сөйләм культурасы. Сөйләм төгәл булсын\ Работа над ошибками. Культура речи./	1		
86-87	Сөйләм аңлаешлы булсын. Сөйләм саф булсын. \Пусть речь будет понятной. Пусть речь будет чистой /	2		
88-89	Сөйләм җыйнак булсын. Сөйләм аһәңле булсын.\ Пусть речь будет слаженной. Пусть речь будет уместной	2		
90	Бәйләнешле сөйләм үстерү. Контроль изложение “Синең әниең” Развитие речи. Контрольное изложение	1		
91	Телнең иҗтимагый әһәмияте \ Общественная значимость языка	1		
92-93	Татар милли әдәби теленең формалашуы \ Формирование родного (татарского) национального литературного языка	2		
94-95	Татар сөйләмә теленең төп диалектлары \ Основные диалекты родного (татарского) разговорного языка /	2		
96	Икетеллелек. Татарстан Республикасы законы \ Двуязычие. Закон Республики Татарстан	1		
97-98	Тел белеменең әһәмияте, төп бүлекләре. \Значение, основные разделы языкознания /	2		
99	Контрольный диктант «Каен урманында» / Контроль диктант. “Каен урманыда”	1		
100-101	Хаталар өстендә эш. Үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. \Работа над ошибками.Обобщение прошлого материала	2		
102	Подготовка к экзаменам / Имтиханнарга әзерләнү.	1		